

80. výročí osvobození Osvětimi

RABÍNSKÉ SLOVO Rabínka Kamila Kopřivová:
Chanuka: To málo, co obsahuje hodně 2

ROZHOVOR Michael Pelíšek: Zlu je třeba se
postavit 4

ROZHOVOR Eliševa Baumgarten: Žádná ze
stran nemůže získat všechno 6

HISTORIE Lovec nacistů Simon Wiesenthal 8

UKÁZKA Z KNIHY Slunečnice 9

ANEKDOTY Čtyři muži se v kavárně baví
o obchodech 10

UKÁZKA Z KNIHY Zázrační rabíni 11

IZRAEL Knižní tipy: Izrael po 7. říjnu 2023 14

MIŠ-MAŠ / מיש-מש 16

KULTURA Kulturní program leden 2025 18

POEZIE Malý výběr z básní
Meira Wieseltiera IV: Slavné papriky paní
Almozlinové 20

Milé čtenářky, milí čtenáři,

ráda bych vám jménem redakce Maskilu a reformní komunity Bejt Simcha popřála krásné svátky a radostný vstup do občanského nového roku.

V sobotu 27. ledna 1945, tedy před osmdesáti lety, byl osvobozen největší nacistický koncentrační a vyhlazovací tábor Osvětim. Toto datum bylo Valným shromážděním OSN ustanoveno jako Mezinárodní den památky obětí holocaustu. Připomínka tohoto výročí se promítá i do tohoto čísla. Na straně čtyři najdete rozhovor Evy Janáčové s tajemníkem Federace židovských obcí Michaellem Pelíškem. Mluvili spolu o současném nárůstu antisemitismu i o způsobech, jak proti němu bojovat. Zlata Kufnerová připomíná osobnost Simona Wiesenthala, jednoho z nejznámějších „lovců nacistů“, a jeho významnou knihu Slunečnice.

Doporučuji vám i rozhovor Terezie Dubinové s izraelskou expertkou na společenskou a náboženskou historii Židů ve středověké severní Evropě Eliševou Baumgarten o současné atmosféře v Izraeli, dobrovolnictví a o občanské společnosti.

Rozloučím se s vámi slovy rabínky Kamily Kopřivové: „*Nechme své světlo zazářit a ukotvěme své židovství v každodenní spiritualitě a malých systematických činech pomoci bližním, které na oplátku posílí naši identitu v těžkých časech. Zapalování chanukije, slavení šabatu, pravidelná modlitba, pomoc potřebným, finanční pomoc nebo jakékoli jiné prohloubení vlastního vztahu se svým židovstvím, jakákoli odpověď na volání naší tradice nese hluboký význam. Ať už duchovní rozvoj, nebo materiální pomoc, naše židovská tradice volá k prohlubování kořenů naší identity, které nás budou vyživovat v těžkých časech.*“

Chag sameach!

RADKA LÍM LABENDZ

Chanuka: To málo, co obsahuje hodně

Foto: Eliad Melir, wikipedia

Malá zapečetěná lahvička oleje, který v nouzi zázračně vydržel hořet po osm dní. Chanuka nám klepe na dveře a tenhle příběh o zázraku, odvaze a o postupném zahánění temnoty světlem opět ožívá.

Jedním z rabíny diskutovaných principů slavení Chanuky je zveřejňování chanukového zázraku – aramejsky *pirsumej nes*. Na zázrak, který se stal „v oněch dnech v tomto čase“, máme upozornit celé naše okolí vystavením chanukije na místě, které je dobře viditelné zvenčí. Ať už je to vedle brány či vchodu do našeho domu nebo v okně nad radiátorem, každý kolemjdoucí má mít možnost popatřit světlo, které hoří navzdory temnotě, a potěšit se z jeho nadčasové symboliky.

Vystavením chanukije do okna do jisté míry smazáváme rozdíl mezi soukromým a veřejným. V rabínské tradici je rozdělení mezi soukromou sférou (rešut ha-jachid) a veřejnou sférou (rešut ha-rabim) zásadní. Soukromá sféra představuje prostor osobního vlastnictví, bezpečné místo, kde máme kontrolu nad vlastním životem. Veřejná sféra je sdílený prostor, otevřený a přístupný všem, kde je vyžadována spolupráce a vzájemný respekt. Toto rozdělení má v rabínské tradici dopad na náš každodenní život, například v podobě zákonů šabatu ošetřujících přenášení předmětů z jedné sféry do druhé.

Vztah mezi soukromou a veřejnou sférou ve fyzickém smyslu ale zároveň slouží i jako symbol pro vztah mezi osobní spiritualitou

a odpovědností vůči vlastní komunitě nebo široké veřejnosti.

Chanukové světlo do jisté míry tuto hranici narušuje, když si září a svítí z našeho parapetu, z tohoto předvoje naší domácí sféry a míří ven, na veřejnost. Zároveň je symbolem osobní zbožnosti prosakujícím na veřejnost. Je jasným vzkazem většinové společnosti – tady je židovská domácnost, tady žijeme podle hodnot, které jsou poplatné věčnosti, a ne aktuálním trendům nebo politice.

Letos ve mně nařízení o zveřejňování zázraku a veřejném ukazování víry rezonuje víc než kdy dřív. Žijeme v čase, kdy si část z nás potřebuje dvakrát rozmyslet, jakým způsobem a jestli vůbec chceme zveřejňovat své židovství a jestli je to bezpečné. Chanukové světlo pro mě letos bude značit osobní odvalu, odhodlání zůstat věrná prověřeným morálním hodnotám, i když nejsou poplatné aktuálnímu politickému klimatu. Bude pro mě značit naději v lepší zítřky, která září těžkým časům navzdory.

V midraši Berešit Raba (5:7) se rabíni podivují nad sérií zvláštních událostí, které se udály v různých dobách naší mytické historie a které většinou zahrnovaly velké množství jednotlivců, kteří se dokázali vejít do malého prostoru: Jak se mohl celý izraelský národ vměstnat před malou skálou, když Mojžíš v poušti sliboval vodu? Jak se mohli všichni Izraelité vejít na nádvoří Šalamounova chrámu? A midraš v podobných příkladech pokračuje.

Bylo to kvůli málu, které obsáhne hodně – *Ma'at machzik et ha'merubeh* –, říká midraš.

Tento koncept přináší myšlenku, že něco, co se na první pohled zdá malé nebo jednoduché, může obsahovat velkou hloubku,

moudrost nebo duchovní význam. Jeden malý čin může zahrnovat a znamenat velmi mnoho. Jsou to často právě ta malá nepatrná gesta, jako je zapálení svíčky na chanukiji, která nesou ten největší význam.

Malé a úmyslné akty osobní zbožnosti přinášejí do našich životů ukotvení. Přinášejí smysl a pocit sounáležitosti, prohlubují spojitost s naší židovskou tradicí. Jen ve chvíli, kdy sama vím, kde si židovsky stojím, na čem spočívám a o co se opírám moje židovství, jen tehdy můžu ustát otřesy a narušení, přicházející zvenčí.

V poslední době se setkávám s řadou jedinců, jejichž židovská identita je otřesena událostmi na Blízkém východě, v Izraeli a Gaze. Jejich židovství se totiž do velké míry opíralo o identifikaci se Státem Izrael a o jeho bezvýhradnou podporu. Ta se ale v očích mnohých a tváří v tvář nekonečnému utrpení tisíců jednotlivců zdá být víc a víc nemožná. Vnitřní konflikt, ve který to ústí, se pak zdá nepřeklenutelný a židovství, které si dovoluje kritizovat Stát Izrael, se jeví vyprázdněné.

Řešení, které se nabízí, spočívá v aktivní snaze o ukotvení vlastní židovské identity v židovské praxi, zbožnosti a komunitě. Pokud vím, kde si židovsky stojím, pokud mám rozvinutou vlastní soukromou židovskou praxi, která se prolíná s mou odpovědností vůči lokální komunitě, pokud cítím morální základ, na kterém židovství stojí, pak si můžu dovolit nazývat věci pravými jmény. Pak můžu šířit světlo z vlastního soukromého zdroje a nechat ho planout všem kolemjdoucím na odiv. Temnota, která se tlačí zvnějšku, nemá šanci zvítězit.

Úkol židovského člověka zůstává navždycky stejný. Okolnosti se mohou

proměňovat a překážky se množit, naše povinnost zůstává. Bojovat a hájit dobro vdov, sirotků, imigrantů a všech, jejichž hlasy nejsou slyšet. Usilovat o spravedlnost, mír a o ukončení utrpení. Nedovolit temnotě, aby zvítězila.

Naše tradice a naši předkové přežili zánik říší, států, vládu totalitních režimů. Temnotě navzdory vždy nesli světlo našeho úkolu dál, pokračovali v téhle svaté práci.

„Trocha světla zažene mnoho temnoty“ (Midraš Tanchuma, Berešit 1:1) není jen poetický ideál; je to výzva k činu pro každého z nás, abychom nechali své světlo zazářit. Jak dlouho trvá temnota, tak dlouho do ní bude svítit světlo.

Nechme své světlo zazářit a ukotvěme své židovství v každodenní spiritualitě a malých systematických činech pomoci bližním, které na oplátku posílí naši identitu v těžkých časech. Zapalování chanukije, slavení šabatu, pravidelná modlitba, pomoc potřebným, finanční pomoc nebo jakékoli jiné prohloubení vlastního vztahu se svým židovstvím, jakákoli odpověď na volání naší tradice nese hluboký význam. Ať už duchovní rozvoj, nebo materiální pomoc, naše židovská tradice volá k prohlubování kořenů naší identity, které nás budou vyživovat v těžkých časech.

RABÍNKA **KAMILA KOPŘIVOVÁ**

PROGRAM BEJT SIMCHA

Zima 2024/25

KABALAT ŠABAT

Datum: každý pátek v 17.00

Místo: Židovská obec v Praze (3. patro),

Prezenčně i online

Rodinná bohoslužba

Zkrácená bohoslužba s programem a občerstvením pro děti

Datum: poslední pátek v měsíci v 17.00

Místo: Židovská obec v Praze (klub Gešer)

Rezervace na šabatové bohoslužby není nutná. V případě zájmu si lze objednat šabatovou večeři v restauraci Šalom.

Cena menu: 225 Kč

Rezervace: kehila@bejtsimcha.cz

CHANUKA

Chanukový společenský večer

Společná chanuková oslava s Židovskou obcí Praha

Datum: 28. 12. 19.30

Místo: Židovská obec v Praze

Vstupenky k zakoupení v pokladně ŽOP, sekretariátu LŠ a v kavárně Na Balkóně ŽOP

CHANUKA SAMEACH 5785

חג חנוכה שמח

PŘEJE BEJT SIMCHA

Bejt Simcha

Maiselova 18, 110 00 Praha 1

telefon: 603 393 558

e-mail: kehila@bejtsimcha.cz

web: www.bejtsimcha.cz

JAK ZÍSKÁVAT MASKIL?

a) v **elektronické podobě** na www.maskil.cz

b) v **tištěné podobě** za cenu poštovného a balného; pošlete, prosím, svoji žádost na adresu Bejt Simcha, Maiselova 4, 110 00 Praha 1, telefon: 603 393 558, e-mail: redakce@maskil.cz; výše poštovného a balného je v ČR minimálně 350 Kč ročně; uvedený obnos nám laskavě zašlete složenkou nebo na bankovní účet číslo: 86-8959560207/0100 u Komerční banky, variabilní symbol je 88888 (5 × 8), v popisu platby uveďte, prosím, své jméno.

Michael Pelíšek: Zlu je třeba se postavit

Drastické události ze 7. října 2023 otřáslly a dodnes hýbají celým židovským světem. Následně nebývale vzrostl počet antisemitských incidentů u nás i v cizině. Tajemníka Federace židovských obcí Michaela Pelíška jsme se proto zeptali, co stojí za tímto enormním nárůstem, a především jak účinně můžeme proti antisemitismu bojovat.

Začneme na první pohled možná jednoduše. Co se vám vybaví, když se řekne antisemitismus?

Napadne mě hned několik věcí zároveň. Nejprve antisemitismus je něco, s čím se teď pracovně setkávám každý den, a pokud mám mluvit upřímně, nejsou to vůbec příjemná setkání. Zadrugé když slyším pojem antisemitismus, začnu hned přemýšlet, jaký jiný výraz použít. Mám totiž pocit, že lidé často netuší, co se pod tímto termínem vlastně skrývá a k jakým závažným obsahům odkazuje. Pro mnohé je to jen další „ismus“ v pořadí, pod kterým si neumějí nic konkrétního představit. Snažím se proto, aby bylo vždy jasné, že antisemitismus je nenávist a zároveň dvojitý metr vůči Židům.

Můžete vysvětlit, co chápete pod pojmem „dvojitý metr vůči Židům“?

Myslím tím, že nároky kladené na Židy jsou odlišné od požadavků, které jsou kladené na ostatní. Je krásné vidět, jak je dvojitý metr zcela nepokrytě uplatňován hlavně vůči izraelským Židům. Podívejme se třeba na Organizaci spojených národů. Podle UN Watch Valné shromáždění OSN za posledních deset let přijalo celkem 164 rezolucí týkajících se Izraele, zatímco všem jiným zemím dohromady se věnovalo pouze 84 rezolucí. Stejný nepoměr můžeme vidět také v rezolucích přijatých Radou pro lidská práva. A to je jen špička antisemitismem prohnitého ledovce. Dvojitý metr byl rovněž názorně vidět v souvislosti s hroživými událostmi po fotbalovém zápase v Amsterdamu na začátku listopadu. Izraelští fanoušci byli okamžitě obviněni z genocidních popěvků, přitom stejným způsobem se běžně chovají ultras téměř každého klubu. Stržení palestinské vlajky bylo považováno za závažnou provokaci, zatímco pálení izraelské vlajky je údajně pouze vyjádřením politického názoru.

Tajemník Federace židovských obcí Michael Pelíšek

Zmínili jste, že se s antisemitismem setkáváte každý den v práci. Máte s ním také vlastní osobní zkušenost?

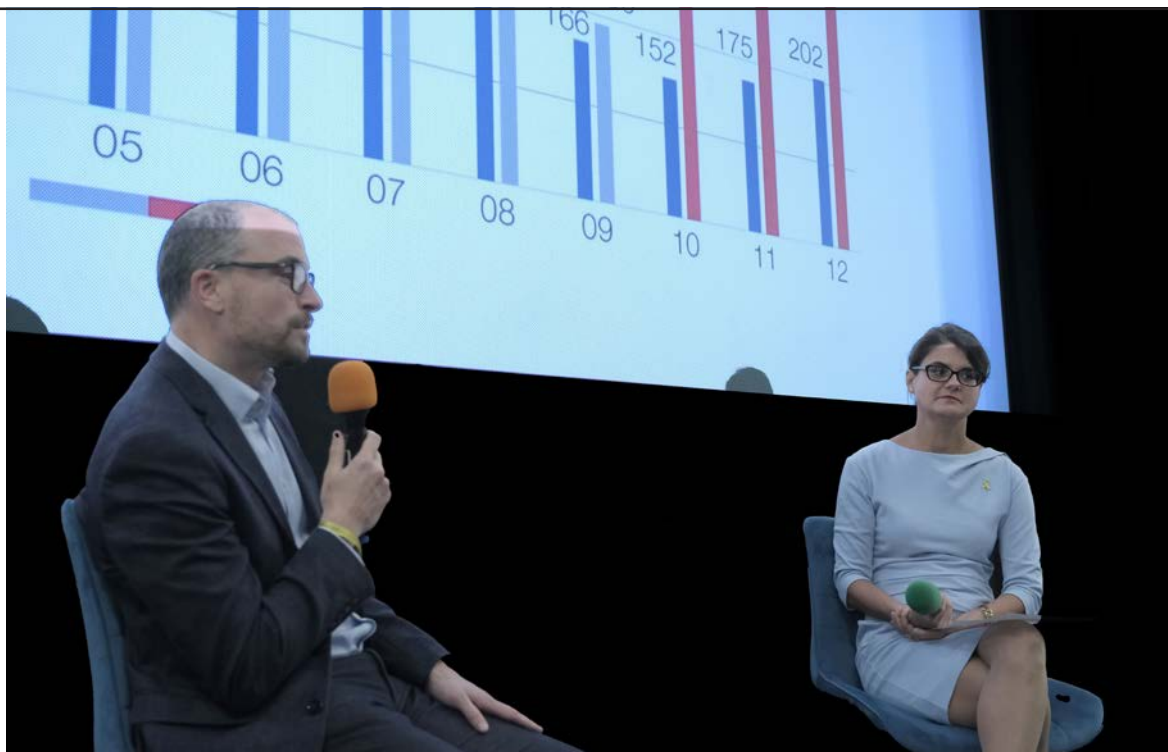
Ve svém zaměstnání se dovídám o všech závažných antisemitských incidentech u nás, někdy dříve, někdy později. Detailně se jimi pak zabývám. Pokud jde o mě osobně, tak zatím naštěstí nemám kromě občasných anonymních dopisů nebo komentářů na sociálních sítích žádnou zásadní osobní zkušenost. Možná mám prostě štěstí a je jen otázkou času, kdy budu s antisemitismem konfrontován napřímo. Nenávist se často zpočátku projevuje skrytě a nejednoznačně. Snažím se proto být ve střehu a vnímat, co se v mém okolí skutečně děje.

Minulý kalendářní rok Federace židovských obcí zaznamenala nárůst antisemitských incidentů o celých 90 procent, celkem jich bylo v České republice nahlášeno 4328. Domníváte se, že za to mohou tragické

události ze 7. října a následné vojenské konflikty Izraele s Hamásem a Hizballáhem?

Projevy antisemitismu u nás i ve světě rostou kontinuálně už několik let. To, co se ovšem stalo po 7. říjnu, je zcela bezprecedentní. Zajímavé je, že skokový nárůst jsme zaznamenali už od samotného 7. října, tedy od momentu, kdy teroristé ještě vraždili, znásilňovali a unášeli nevinné lidi. Jak se však s určitou dávkou ironie a sarkasmu říká, každý správný pogrom musí být náležitě zdůvodněn, omluven, a hlavně ospravedlněn. Takže jsme se nejen z některých médií velmi rychle dozvěděli, že si za to sionisté, což je často novodobé označení pro Židy, mohou vlastně sami.

Musím přiznat, že to, co zažíváme v posledním roce, je horší, než jsem si kdy dokázal vůbec představit. Často mám navíc pocit, že svět na těch 101 nevinných lidech držených stále v kobkách pod povrchem Gazy úplně zapomněl. Lidé se chovají, jako

by Izrael současnou válku chtěl a izraelské mámy své děti do války posílaly s radostí. Situace opravdu není dobrá. Míra projevování nenávisti ke všemu židovskému, zejména však Židům samotným, která by ještě před několika málo lety byla společensky naprosto nepřijatelná, je dnes naprosto běžná. Jistoty, které jsme postupně nabyli, nyní velmi rychle ztrácíme. Navíc fakta a pravda bohužel prohrávají v boji s manipulací, lži a záplavou emocí. V tomto ohledu je antisemitismus mimořádný, vždy si umí rychle najít živnou půdu a jeho nárůst je velmi dobrým indikátorem celkového stavu společnosti. Problém nepředstavují jen ryzí antisemité, ale i ti, kteří se jimi nechávají využívat jako „užiteční idioti“, a také ti, kterým je to svým způsobem jedno.

Jak se změnil charakter antisemitských útoků v České republice po 7. říjnu?

Kromě toho že antisemitské incidenty jsou početnější, jsou také závažnější. Zároveň pozorujeme zvýšenou agresivitu. Útočníci se přestávají za svou nenávist veřejně stydět a ztrácejí potřebu ji skrývat. Zaznamenáváme tak mnohem víc útoků zaměřených na konkrétní osoby nebo instituce. Tyto incidenty si můžeme představit jako například přímé osobní obtěžování, vyhrožování konkrétním lidem nebo graffiti a ničení židovských objektů. Jednoznačně také roste počet incidentů, které je možné přičíst levici. Té se mimo jiné velmi daří na akademické půdě a často nadmíru úspěšně skrývá svůj antisemitismus za tak zvaný antisionismus. Ten je projevem toho, čemu obecně říkáme nový antisemitismus, v angličtině se někdy používá termín „Israel related antisemitism“. Jednoduše řešeno antisionismus Židům upírá právo na existenci ve své historické domovině, tedy v Erec Jisra'el. Vnímám to jako závažný problém, protože policie

a soudy, stejně tak média a další veřejné instituce v tomto jednání často nevidí, a tím pádem nerozpoznávají ten starý známý antisemitismus. Podíváme-li se do zahraničí, zjistíme, že fyzické násilí je stále v Česku výjimečné. Nicméně situace se neustále zhoršuje.

Kdo se v současnosti u nás nejčastěji dopouští antisemitských incidentů? Co víme o jejich aktérech, co je případně spojuje?

Z nashromážděných dat vyplývá, že problém není v nějaké konkrétní skupině lidí. Projevy antisemitismu nyní vidíme v celé šíři politického a společenského spektra, zaznamenáváme je i z pomyslného středu, tedy od lidí, které nelze zařadit mezi sympatizanty nějakých okrajových proudů. A co mají společné? To je nakonec docela jednoduché, společným jmenovatelem je nějaká forma nenávisti vůči Židům. Hajlující neonacista, akademik vyzývající k bojkotu Izraele, queer osoba bojující za „svobodnou Palestinu“ nebo ten, kdo své neúspěchy přičítá bohatým Židům ovládajícím údajně celý svět, se často neshodnou na ničem jiném než na zjevné nebo skryté nenávisti vůči Židům.

Myslíte si, že se po konci války v Gaze stav uklidní a rapidně klesne počet antisemitských incidentů u nás i ve světě?

Jsem nenapravitelný optimista, takže se domnívám, že se situace zase zlepší. Mám jen obavu, že to nebude hned. Věřím, že se toho však dožiju. Přijde mi zcela zjevné, že se situace bude ještě nějakou dobu zhoršovat. Žili jsme dlouho v míru a blahobytu, ale do jisté míry také na dluh a dál to takto nepůjde. Než se začne situace obracet k lepšímu, čekám ještě nějaké dramatické a velmi bolestivé události a změny. Co to však konkrétně bude, to opravdu netuším.

Trochu mě děsí, napadlo vás někdy, že se situace v Česku může kvůli antisemitismu stát natolik neúnosnou, že budete přemýšlet o aliji?

To, že se naše situace stane jednou neúnosnou, nemůžu rozhodně vyloučit. Současně jsem přesvědčen, že o aliji reálně přemýšlí každý Žid, a to nejen na Pesach, kdy si přejeme, abychom ho příští rok slavili v Jeruzalémě.

A teď zásadní otázka na závěr, jak můžeme proti antisemitismu bojovat dnes? Jaké strategie jsou podle vás nejúčinnější?

O žádné jednoduché a zároveň univerzálně účinné strategii nevím. Sklopení hlav a snaha o splnění s davem se v minulosti ukázaly jako úspěšné – jinak bychom zde spolu dnes nemluvili. Přesto jsem přesvědčený, že největší chybou by nyní bylo nedělat nic. Zlu je třeba se postavit a bojovat za hodnoty, na kterých naše židovská tradice stojí. Budme hrdí na to, čím jsme, a hlavně nebojme se. Netvrdím, že to je ta nejjednodušší cesta, ale je určitě správná.

PTALA SE EVA JANÁČKOVÁ

FOTO Jiří Puzej

Rozhovor se uskutečnil v rámci akce *Izrael žije*, kterou uspořádala 13. listopadu 2024 Židovská obec Karlovy Vary v místním Kině Drahomíra při příležitosti 86. výročí křišťálové noci.

Eliševa Baumgarten: Žádná ze stran nemůže získat všechno

Terezie Dubinová pro svůj blog Oheladom (v překladu Červený stan) vyzpovídala Eliševu Baumgarten, profesorku židovských studií na Filozofické fakultě Hebrejské univerzity v Jeruzalémě. Mluvily spolu o dobrovolnictví, politice a o občanské společnosti a my vám s radostí část rozhovoru předkládáme.

Eliševa Baumgarten je expertkou na společenskou a náboženskou historii Židů ve středověké severní Evropě (v letech 1000 až 1400). Soustřeďuje se především na situaci žen a dalších hierarchicky oslabených členů židovské společnosti – „těch, kdo nepsali zdrojové texty“, těch, kdo nebyli v čele komunit či nezaujímali mocenská místa v její struktuře, jak naznačuje mimo jiné název jednoho z jejích velkých projektů *Beyond the Elite*. Jejím manželem je akademik Jaakov Deutsch, zabývající se vztahy Židů a křesťanů ve středověké společnosti. Společně mají čtyři děti.

Dobrovolníci šest hodin denně

Dobrý den, paní Baumgarten. Poprvé jsem o vás slyšela asi před rokem od milého kolegy a přítele, judaisty a bohemisty Daniela Soukupa. Vyprávěl mi o vašem výzkumu židovského života ve středověké severní Evropě. Při mém srpnovém pobytu v Izraeli vás moje tamní přítelkyně po návratu z demonstrace jmenovala jako mluvčí, která ji zaujala nejvíce. Moje první otázka tak zní, co je vaší motivací aktivně se k demonstracím připojovat a vystupovat na nich?

V minulém roce jsem chodila na demonstrace proti soudní reformě. Na začátku války to byly spíše vigilie vyjadřující postoj „podporujeme vás a chceme, aby se rukojmí vrátili“. Kromě toho jsem v prvních měsících války společně s manželem a dcerou chodila každý den jako dobrovolnice pomáhat do Jeruzalémského občanského centra. Centrum založili studenti prakticky okamžitě po 7. říjnu. Každá skupina měla určitý úkol. Já byla ve skupině, která organizovala posílání věcí pro naše vojáky. Izraelská armáda najednou povolala tolik rezervistů, že pro ně neměla oblečení, vybavení, jídlo. Mohla jim dát jen zbraně. Byla jsem jedna z týmu po tři měsíce, šest hodin denně.

Myslela jsem si, že vláda dělá vojenskou akci proto, aby přivedla rukojmí zpět, ale pak mi došlo, že motivací je hlavně pomsta. Pak jsem znovu začala na demonstrace chodit.

**Portrét
Eliševy Baumgarten
od Ejala Levyho**

Tehdy opět začaly mít protivládni charakter. Za mikrofon jsem se nepostavila až do doby před několika týdny. Prostě dělám všechno, co můžu. Mluvím o unesených každý den, nosím číslo dne od jejich únosu (*ukazuje mi nálepku na šatech s číslem 338*), společně s Rachel Goldberg-Polin, Hershovou matkou (tj. matkou jednoho z unesených a koncem srpna zavražděných rukojmí) jsme se každý den modlily žalmy. Tito lidé (*rukojmí*) jsou naší součástí! A neříkám to proto, že Rachel a další členy rodin rukojmích dlouho znám, ale protože tito mladí lidé jsou budoucností země Izrael. A je potřeba se postavit lidem, kteří chtějí naši zemi zničit.

Izrael je zázrak

Jako člověk, který pochází zvenčí – narodila jsem se v New Yorku a vyrostla jsem v Kanadě – a také jako člověk, který zná historii Židů, říkám, že Stát Izrael je zázrak. Máme v něm obrovské privilegium a neměli bychom ho promarnit. Je to privilegium mít vlastní zemi a demokratický stát, kde má každý Žid své místo, a stejně tak každý, kdo sem přijde žít. A musíme být modelovým místem i ve vztahu k náboženství. Ale posledních pět let byla katastrofa. Říkám si, že jsme měli demonstrovat mnohem dříve.

Je mi pětapadesát, mám dospělé děti a myslím si, že pokud se nám nepovede vysvobodit rukojmí, tak ztrácíme svůj důvod existence jako židovský lid. Podle mého je sedět nyní doma trestem. Rozdělují svůj čas mezi práci na Hebrejské univerzitě pro mé studenty – myslím si, že humanitní vědy jsou velmi důležité pro budoucnost Izraele –

a mezi aktivity na podporu rukojmích. Jsem ráda, když mohu promluvit, pokud to pomůže. Mohu nosit tričko na podporu rukojmích, navštěvovat rodiny a podporovat je... Jsou se mnou 24/7. A myslím, že stejně to má velmi mnoho Izraelců.

Způsob, jakým je izraelská občanská společnost organizována, společenská soudržnost, vědomí, že k sobě patříme a že jeden druhého podporujeme – to je jedinečné. Nemyslím si, že mnoho zemí ve světě má takovou soudržnost.

Ano. Právě síla izraelské občanské společnosti je pro mne fascinující. Vyrostla jsem v komunismu, kde byla pěstována u lidí mentalita bezmoci, „ať se postarají druzí, ať se o mne stará stát“. Právě schopnost Izraelců aktivně spolutvořit společnost a politiku je nesmírně inspirativní. Izraelci věří, že mají moc věci měnit. Zároveň všude na světě vidíme krizi leadershipu a všude na světě jsou lidé, kteří volí extrémní vůdce. Proč z vašeho úhlu pohledu někteří Izraelci volí takové populisty až extremisty, jako jsou Itamar Ben Gvir a Baruch Smotrič? Co se stalo, že tito politici jsou pro určitou vrstvu společnosti přitažliví?

Zprv si myslím, že toto dění souvisí se změnou paradigmatu. Žili jsme dlouhou dobu v demokracii a ona potřebuje výrazné změny. A součástí těch změn je, že část společnosti jde zpět k hodnotám, které už byly dříve překročeny, překonány. Děje se to na celém světě. U nás to také souvisí s válkou, není běžná situace. Nevím přesně, jak tuto změnu udělat, nejsem politička ani politická

vědkyně, jsem historička. A bylo už nějakou dobu znát, že určité osobnosti, jeden člověk, může získat hodně pozornosti.

Také vnímám, že jsou určité spouštěče, kterým dostatečně nerozumíme. Když se lidí, kteří už tak žijí v napětí, dotknou, spustí se jejich hněv, nervozita, frustrace. A když někteří politici zmáčknou tyto body jako tlačítka, tak se probudí, aktivují.

Když si představím schopného politika, vybaví se mi například Obama. Nemusím s ním souhlasit ve všem, ale byl to akademik, a když mluvil, tak chápal důležitost poznání a věděl, o čem mluví. A velkou částí problému dnes je, že mnozí politici ani nevědí, o čem mluví a co znamená jejich práce. Moje naděje je, že to lidé uvidí. Musíme se starat o sebe navzájem. Tolik úsilí jsme věnovali zastavení soudní reformy a nyní požadavku změny vlády. Samozřejmě jsou tu lidé, kteří s tím nesouhlasí, a s těmi bychom měli mluvit, navázat dialog.

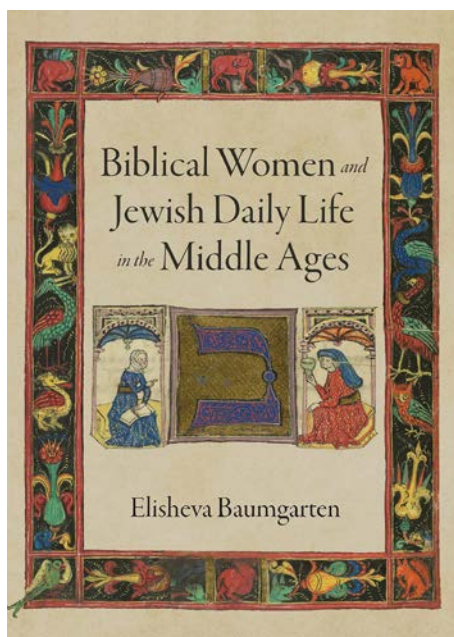
Myslím, že se změnou paradigmatu souvisí i skutečnost, že mnoho lidí nechápe, co to ve skutečnosti politika je. Pak můžou volit politiky jen proto, že „dobře vypadají“. Je to degradace pochopení politiky.

Dokonce v tradiční straně, jako je u nás Likud, jsou lidé, kteří politice vůbec nerozumějí. Válka dopadá na lidi, život je těžký a oni nejsou schopní s tím něco udělat. Nejsou ani schopní donutit ultraortodoxní Židy, aby se také podíleli na odpovědnosti za zemi. Děje se tolik špatných věcí.

Důvěra ve vzdělání

Jak vnímáte snahu občanů a opozičních politiků začlenit ultraortodoxní populaci do obrany země?

Předně musejí být řádně vzděláni, aby mohli do armády vstoupit. (Ultraortodoxní populace má vlastní systém školství, kde se učí

Obálka knihy *Biblical Women and Jewish Daily Life in the Middle Ages* (Biblické ženy a každodenní život Židů ve středověku)

Foto: Nizan Cohen, wikipedia

Demonstrace na podporu dohody o propuštění rukojmích

především tradiční náboženské texty. Neučí se např. matematiku či angličtinu, což je pro jejich fungování v moderní společnosti, jakou Izrael je, velký problém.) Samozřejmě by měli mít možnost jíst košer stravu, modlit se, dodržovat svátky. Já sama dodržuji micvot (náboženské příkazy) a šabat. Velmi důvěřuji vzdělání. Charedim se bojí vnější společnosti, chtějí zůstat tam, kde jsou, žít beze změn. Ale takový konzervatismus nepotřebujeme. Je to problém, který se řeší několik desetiletí, a změna bude složitá.

Žádná strana nemůže získat vše

Vidíte nějakou naději ve spolupráci s lidmi z arabské občanské společnosti? Z mého pohledu má židovská společnost výhodu, kterou získala díky bolestné zkušenosti vyhnání, diaspory. Naučila se flexibilitě, schopnosti hledat řešení v náročných situacích, pracovat s kompromisem, pracovat s danou situací, protože mocensky byla v podřízené pozici. Tato zkušenost arabským společností chybí. Lze najít partnery ke spolupráci?

Ráda bych svoji odpověď rozdělila na dvě části. Zaprvé jsem přesvědčená, že Palestinci, Jordánci, Libanonci, Egypťané... jsou stejní jako já. Jsem přesvědčená, že milují svoje děti, chtějí pro ně lepší vzdělání, chtějí, aby žili v lepším světě. Byli by mnohem šťastnější, kdyby žili v míru. Jsou to lidé jako já. Zaslouží si stejný respekt, stejná práva – vše, co si zaslouží i Izraelci.

Zároveň si stále musím připomínat, že žijí v mnohem horších režimech a to ztěžuje jejich možnost odpovídat na dění. Na to myslím zvláště tehdy, když jsem frustrovaná, jak málo se ozývají proti vraždění. Tento týden jsem marně čekala, kdo z občanů těch zemí řekne jasně, že zabít šest rukojmích je špatné! Minulý týden se muž z Gazy ozval s kritikou proti Hamásu a byl Hamásem mučen, takže vím, jak je to těžké. V tomto ohledu spolupráce s izraelskými Araby probíhá.

Znám Palestince, s mnoha jsem pracovala. Nemusíme být nutně nejlepší přátelé, stačí být dobří sousedé. Bolí mne všechny ty zabité děti v kibucech. A je srdcervoucí, co se děje v Gaze. Ale upřímně, když si mám vybrat mezi jejich a svými dětmi, volím svoje děti, jako by to udělala většina lidí. Ale nemyslím si, že je to volba, které čelíme. Je povinnost Izraele zajistit, aby bylo v boji zabito co nejméně civilistů. Ve vzájemných vztazích je nyní mnoho napětí a nepřátelství, lidé považují vzájemný kontakt za nebezpečný, a nevím, jak a kdy se to urovná, i když věřím v lidskost.

Pak je tady druhá část mé odpovědi. Vyučuji na Hebrejské univerzitě v Jeruzalémě na hoře Skopus a z oken vidím na (arabskou) vesnici Isawija. Nabídlí jsme stipendia studentům z Isawije a dělali jsme s nimi pohovory. Jedna ze zájemkyň přišla s přívěskem na náhrdelníku v podobě celého Izraele a Palestiny. V jejím chápání představuje Palestinu „from the river to the sea“, Palestinu od řeky k moři. Někteří Izraelci nosí stejný přívěsek s opačným významem: totiž že veškeré území (včetně současné Palestiny) by mělo být izraelské. To je opravdu zajímavé – stejný symbol s opačnými významy!

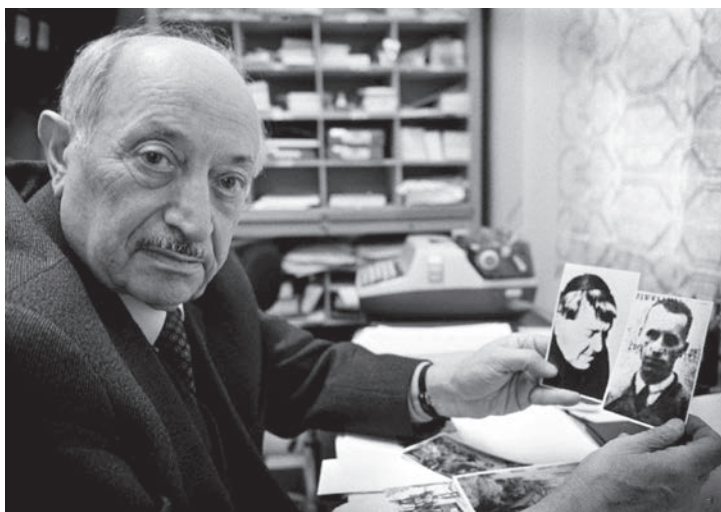
Tady potřebujeme stanovit hranice komunikace a více s tím pracovat. Žádná ze stran nemůže získat všechno. A zároveň máme sdílené naděje a hodnoty. Chceme mít lepší život. Můžeme žít společně a to mi dává naději. Díky programu stipendií jsem například potkala skvělé mladé Palestince a jejich sny. Chtějí být užiteční své společnosti stejně, jako já chci být užitečná své společnosti. Máme stejný cíl a to je naděje.

TB: Děkuji za rozhovor a přeji mnoho sil.

PTALA SE **TEREZIE DUBINOVÁ**

Redakčně editováno a kráceno. Celý rozhovor v původním znění najdete na www.oheladom.cz

Lovec nacistů Simon Wiesenthal

Simon Wiesenthal

Simon Wiesenthal je jedním z nejznámějších „lovců nacistů“, který se po skončení druhé světové války zaměřil na hledání a dopadení skrývajících se nacistických válečných zločinců, kteří se snažili uniknout zaslouženému trestu. Zlata Kufnerová, překladatelka jeho díla *Slunečnice*, čtenářům časopisu Maskil ve svém textu připomíná tuto významnou osobnost poválečných židovských dějin.

Simon Wiesenthal se narodil v polské Bučaci (31. 12. 1908) nedaleko Lvova v regionu, který tenkrát patřil do rakouské Haliče, v letech mezi oběma válkami k Polsku, po válce k Sovětskému svazu a nyní je součástí Ukrajiny. Ve Lvově začal studovat architekturu, ale pro silný antisemitismus, který se projevoval také na polských vysokých školách, v roce 1928 přešel do Prahy, kde v roce 1932 studium dokončil na Českém vysokém učení technickém. Poté ve Lvově pracoval jako architekt až do počátku druhé světové války, kdy byla východní oblast Polska na základě paktu Ribbentrop–Molotov v září 1939 anektována Sovětským svazem. Sovětské orgány zde začaly zatýkat, popravovat a deportovat inteligenci. Wiesenthalův otec a bratr přišli o život, on musel skončit s architekturou a živil se jako mechanik. Před deportací na Sibiř se s manželkou zachránil úplatkem komisaři NKVD.

Po příchodu Němců byl Wiesenthal v červnu 1941 určitou dobu internován v koncentračním táboře Janowska, odkud ho po několika měsících přesunuli do tábora

zabývajících se opravářskými pracemi ve Lvově, kde pracoval jako technik. Odtud se mu podařilo v roce 1943 uprchnout těsně předtím, než nacisté začali vyhlazovat. V červnu 1944 ho opět zatkali a převezli do tábora, kde se pokusil o sebevraždu.

Osvobození se dočkal 5. května 1945 v rakouském koncentračním táboře Mauthausen, po válce se však už nevěnoval svému původnímu povolání, architektuře, ale pln tragických životních zkušeností z nedávné minulosti začal shromažďovat svědectví a důkazy o nacistických zločinech během války. Pracoval pro OSS (Office of Strategic Services, Úřad pro strategické informace) a v roce 1947 založil v rakouském Linci Židovské dokumentační středisko. Mezi své úspěchy řadil také významný podíl na vypátrání jednoho z hlavních organizátorů holocaustu Adolfa Eichmanna v Argentíně a na pátrání po zrůdném Josefu Mengelem, který při selekcích v Osvětimi poslal na smrt kolem 400 000 lidí, i když tyto jeho zásluhy někteří současníci zpochybňovali. Ať už byla Wiesenthalova zásluha v tomto ohledu jakákoli, nelze mu upřít, že v době, kdy se předpokládalo, že Eichmann koncem války zahynul, pravdivě prokázal, že to není pravda, čímž inicioval jeho pronásledování.

Při pátrání po nacistech Simon Wiesenthal svou činnost hojně publikoval a zveřejňoval také vlastní neblahé válečné zkušenosti, a tak již v roce 1946 vznikl z jeho popudu film *The Murderers Among Us*. *The Simon Wiesenthal Memoirs* (Vrahové mezi námi. Vzpomínky Simona Wiesenthala). Hodně psal, aby své neblahé válečné zkušenosti zveřejnil, a tak v roce 1991 vydal své paměti *Gerechtigkeit, nicht Rache* (Spravedlnost, nikoli pomsta, 1994).

Velkou pozornost vyvolala jeho drobná knížka *Die Sonnenblume*, 1969, (*Slunečnice*, česky 2005), jejíž titul vznikl vzpomínkou na chvíli, kdy jako vězeň pochodoval kolem vojenského hřbitova, kde na každém hrobě

květa slunečnice. Hlavním obsahem této nevelké knížky s podtitulem *Vyprávění o vině a odpuštění*, líčící autorovo věznění za holocaustu, je totiž příběh, kdy ho jako židovského vězně zavedli do nemocnice k umírajícímu esesmanovi. Netušil, proč se tam ocitl, když mu nemocný začal vyprávět svůj příběh, a tak se tato knížka vlastně stala z velké části životním příběhem umírajícího esesmana, který svých činů před smrtí údajně litoval a od přítomného židovského vězně očekával odpuštění.

Jedenadvacetiletý umírající esesman zde líčí, jak po členství v HJ (Hitlerjugend, Hitlerova mládež) s nadšením reagoval na vůdcova vyzvání mladých a vstoupil do SS. Mladíkovo líčení činnosti v oddílu SS, páchajícím zlo především v Polsku a na Ukrajině, je plné lítosti. Podrobněji líčí jeden ze svých nejhorších zážitků vraždění židovského obyvatelstva v ukrajinském Dněpropetrovsku: Na ulici je velký houf stojících Židů i s dětmi a nákladní auto přiváží kanystry s benzinem, které esesmani odnesou do vchodu jednoho obytného dvoupatrového domu a silnější mezi Židy je pak musí vynést do vyšších poschodí. Poté je celý dav Židů vehnán bičem a kopanci do domu. Nákladní auto následně přiveze další spoustu Židů, naženou je do domu k ostatním a zamknou vchod. Proti domu je umístěn kulomet, esesmani odjíždí granáty a na povel je vrhají do prázdných oken domu, následuje výbuch za výbuchem. Z domu se ozývá hrůzný křik, vychází dým a z oken se začínají vrhat hořící postavy, některé s dětmi v náručí. A esesmani je střílejí.

Tato hrůzná akce, na níž se umírající esesman podílel, byla zřejmě tím nejnaléhavějším, co v něm vyvolalo touhu získat před smrtí odpuštění. Odpuštění od Žida, jímž měl být v té chvíli přítomný Simon Wiesenthal. Ten však jeho prosbu odmítl a odešel. Nebylo to pro něj ovšem jednoduché. Esesmanova prosba byla tak naléhavá, a zejména v souvislosti s jeho mladým věkem zanechala ve Wiesenthalovi tak hluboký dojem, že začal váhat, zda svým odmítnutím umírajícímu nepochybil, přičemž v něm tato nejistota zůstala i po válce, kdy napsal *Slunečnici*.

Rozhodl se, že se obrátí se svým dosud nevydaným rukopisem na 46 známých intelektuálů z celého světa s dotazem, zda měl, či neměl esesmanovi odpustit. Odpovědi dotázaných lze rozdělit na několik typů, z nichž většina byla toho názoru, že nikdo nemůže odpustit to, co vytrpěli jiní. Někteří sice reagovali váhavě, ale nikdo z dotázaných se nevyjádřil, že by odpustil, čímž dali autorovi *Slunečnice* za pravdu. Simon Wiesenthal zemřel ve věku 96 let 20. září 2005 ve Vídni.

ZLATA KUFNEROVÁ

FOTO Simon Wiesenthal Center

Slunečnice

Natáhl jsem krk přes hlavy svých kamarádů a snažil se zjistit příčinu, nic jsem však neobjevil. Možná nám vjelo do cesty nějaké vozidlo. Ostatně na tom ani nezáleželo. Tu jsem si povšiml vojenského hřbitova vlevo od silnice. Také zde byl ostnatý drát, nikoli však vysoký. Dráty se táhly řídkým křovím a nízkým houštím, ale mezi větvemi se daly zřetelně rozeznat řady hrobů, vyrovnané jako podle pravítka.

A na každém tom hrobě rostla slunečnice vzpřímená jako voják.

Hleděl jsem na ně jako očarováný. Vypadalo to, že jejich rozkvetlé hlavy chytají sluneční paprsky jako zrcadla a svádějí je do temna hrobů. Sjel jsem pohledem ze žlutého květu na hrob. A pak dále, do půdy, pod navršenou hlínu, a tu jsem už neviděl slunečnici ani hřbitov, nýbrž periskop. Z květiny na květinu přelétali motýli. Nepřenášeli snad z hrobu na hrob různá poselství? Nepošepťali cosi každému květu, což on předal dolů? Určitě, mrtvým tak zprostředkovávali světlo a různá poselství.

Náhle jsem těm mrtvým vojákům záviděl. Každý měl svou slunečnici, která ho svým způsobem dosud spojovala se světem, měl motýly, kteří jeho hrob navštěvovali. Mne žádná slunečnice nečekala. Na mne čekal jen ledabyly zasypaný hrob, měl jsem ležet na mrtvolách a nad sebou mít navršena další mrtvá těla. Do této tmy nevнесе světlo žádná slunečnice a motýli se budou takovému místu vyhýbat.

Už nevím, jak dlouho jsme tak stáli. Když se dal náš útvar konečně do pohybu, muž za mnou do mne musel šťouchnout, abych vykročil. Ještě za chůze jsem se po těch slunečnicích neustále ohlížel. Byly jich stovky, možná tisíce, bezpočet, zářící spousta.

Avšak ti, co byli pod nimi pohřbeni, neztratili kontakt se světem. I jako mrtví nad námi měli převahu.

Na smrt jsem vlastně myslel jen zřídka. Věděl jsem, že je pro mne nevyhnutelná, dříve či později na mne čekala, a tak jsem si na její blízkost pozvolna zvykl. Vůbec mě nezajímalo, v jaké podobě ke mně přijde. Těch možností a příležitostí bylo příliš mnoho. Jen jsem doufal, že to půjde rychle. Jak ale, to jsem ponechával osudu.

Pohled na slunečnice však ve mně vyvolal nové úvahy. Cítil jsem, že se jimi budu ještě zabývat, že jsou symbolem, který má cosi znamenat.

...

Tuhle cestu jsem dobře znal. V Sapiehově ulici stávala Vysoká škola technická. Léta jsem tudy několikrát denně chodil, když jsem se po návratu z Prahy připravoval, abych získal polský diplom.

Pro nás židovské studenty tato ulice vždycky bývala osudovou. Bydlelo zde jen pár židovských rodin, v neklidných dobách se Židé těmto končinám spíš vyhýbali. Žili tu Poláci – důstojníci z povolání, příslušníci svobodných profesí, průmyslníci a úředníci, jejichž synové patřili ke Lvovské „zlaté mládeži.“ Pro nás židovské studenty však tito mladíci nijak „zlatí“ nebyli. Právě z nich pocházela většina studentů Vysoké školy technické a Vysoké školy zemědělské. Byla mezi nimi spousta rváčů, hulvátů a antisemitů, a tak Židé, kteří jim padli do rukou, zůstali často zranění ležet na zemi. Tito rváči mívávali na špičkách svých holí připevněné žiletky, a těmi své židovské spolužáky mlátili. Pro každého, kdo židovsky jen vypadal, bylo nebezpečné tudy chodit večer, kdy mládež Národních demokratů nebo ONR (Radikálně nacionálního tábora) v praxi uplatňovala svá protizidovská hesla. Jen zřídka kdy se tu objevil někdo od policie, aby ohrožované ochránil.

Bylo nepochopitelné, že v době, kdy Hitler již stál těžce ozbrojen u polské západní hranice a zjevně si brousil zuby na polské území, nemysleli tito mladíci a staří polští „vlastenci“ na nic jiného než na Židy a svou nenávist vůči nim. V Německu se každý den zakládaly nové továrny kvůli obrovskému zbrojení, stavěly se strategicky důležité silnice směrem do Polska a stále více mladých Němců nastupovalo do branné služby. Tím se však polský parlament nezabýval, měl „důležitější“ úkoly, a tak debatoval o zákazu rituálních porážek, aby Židům způsobil co největší potíže s přípravou košer masa.

Po takových parlamentních rozpravách většinou následovaly pouliční bitky, neboť židovská inteligence byla antisemitům trnem v oku.

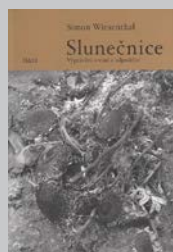
Dva roky před vypuknutím války vymyslely tyto radikální elementy „den bez Židů“.

Doufali, že tak omezí počet akademicky vzdělaných lidí židovského původu, neboť způsobí studentům potíže při studiu a znemožní jim skládat zkoušky. O takových „svátcích“ číhala u vchodů na vysoké školy smečka buršáků s transparenty, které hlásaly „Den bez Židů“. Datum takového dne určovali radikální studenti sami. Vždy to bylo tenkrát, kdy se konaly zkoušky. A protože území Vysoké školy technické bylo exoteritoriální, směla tam policie zasáhnout pouze na výslovnou žádost rektorovu. Ten však obvykle býval jen hračkou v rukou radikálů. A i když tito radikálové tvořili zhruba pouhých dvacet procent všech studentů, menšina tu jako téměř všude vládla zbabělé a pohodlné většině. Obrovskou masu studentů ani ve snu nenapadlo, že by mohli kvůli Židům anebo vůbec jen kvůli pořádku zasáhnout. Nechtěli se exponovat, zabývali se vlastními problémy, zůstávali pasivní a vůči osudu židovských studentů lhostejní.

Mezi profesory vypadala situace přibližně stejně. Někteří z nich byli skuteční antisemité, avšak ani u ostatních nemohli židovští studenti pro své zkoušky získat náhradní termín, jestliže měli tu smůlu, že je pronásledování a násilí znemožnilo složit je ve vypsáném termínu. Pro Židy pocházející z chudších poměrů taková ztráta semestru nutně znamenala konec studií, a proto museli sebrat odvalu a přijít na vysokou školu i o takových antisemitských „svátcích“. To pak vedlo ke groteskním situacím. Ve vedlejších ulicích poblíž školy trpělivě čekaly sanitky, neboť ve dnech, kdy se zkoušelo, opravdu mívaly napilno. Postávala tam také policie, aby zabránila tomu, že se šikana rozšíří i mimo území univerzity. Rváče občas zatkl a postavil před soud, jenže ti za pár týdnů nebo měsíců vycházeli z vězení jako hrdinové. Na klopě kabátu se jim pak skvěl odznak v podobě věžeňské mříže, neboť trpěli pro národní věc. U ostatních potom požívali vysokou úctu a také u mnohých profesorů se jim dostalo výsad. Že by je kvůli tomu vyloučili ze školy, samozřejmě nepřicházelo v úvahu.

Takové vzpomínky se mi vynořovaly, když jsem nyní pod dozorem askariů procházel kolem těch důvěrně známých budov. Sledoval jsem kolemjdoucí. Možná mezi nimi zahlédnu bývalé kolegy ze studií. Poznal bych je okamžitě: jakmile totiž spatřili někoho, jehož lze pokládat za Žida, okamžitě se jim objevila nenávist ve tváři, přimhouřili oči a opovržlivě stáhli koutky úst. Během studií jsem to vídal až příliš často, než abych na to mohl někdy zapomenout.

Kde asi teď mohli být ti supervlastenci, kteří neustále snili o „Polsku bez Židů“? Den, kdy tu konečně nebudou Židé, se blížil, jejich sen se stal takřka skutečností. Jenomže tu zároveň již nebylo ani žádné Polsko.

Simon Wiesenthal, Slunečnice

Slunečnice zachycující autorův vlastní osud v době, kdy byl jakožto Žid v letech 1941–45 nacisty vězněn v pracovních a koncentračních táborech. Děj se odehrává převážně ve Lvově,

kde před válkou vystudoval architekturu. V rámci svého neradostného vyprávění podává také obraz antisemitismu v předválečném Polsku a v souvislosti s jedním konkrétním prožitkem uvažuje o vině a odpuštění. Wiesenthalův příběh je doplněn esejem, v němž jsou shrnuty názory 43 významných světových osobností, spisovatelů, politiků, historiků a teologů, kteří se vyjádřili k autorově otevřené otázce, zda má člověk právo odpustit zločinci, který se provinil na jiných. Tato kniha je svým obsahem i hlubokým mravním aspektem aktuální dodnes. Knihu do češtiny přeložila Zlata Kufnerová. Nakladatel: H & H Vyšehradská, 2005

Čtyři muži se v kavárně baví o obchodech

Na židovských vtipech je pozoruhodná a přitažlivá jejich nadčasovost, která nám dokazuje, že tenhle humor nestárne, dokonce se hlásí o nesmrtelnost, a přitom často působí svou atmosférou nebo použitými reáliemi archaicky. Současné izraelské vtipy mají už atmosféru jinou, jsou více aktuální a někdy je bez znalosti izraelských reálií čtenář hůř dešifruje než vtipy klasické. Jedním moderním vtipem dnes také začneme.

Na tiskové konferenci po skončení porady izraelských generálů dostane jeden z nich otázku:

„Byli jsme svědky závažných teroristických útoků. Je vůbec možné teroristovi někdy odpustit?“

„Ale ano,“ zamyslí se generál, „Bůh mu určitě odpustí. A našim úkolem je zorganizovat jejich setkání.“

*
Rabín potká ve vídeňském parku židovský manželský pár a ptá se, kolik mají dětí.

Rivka mu odvěti: „Bohužel, zatím nám Pán žádným děckem nepožehnal.“

Rabín říká: „Zítra odjíždím do Izraele. Dovolte mi, abych zapsal vaše jména na lísteček, vložil jej do Zdi nářků a vyprosil tak pro vás požehnání.“

O pět let později potká rabín znovu Rivku, která tlačí kočárek, a ptá se, jak se má její rodina.

„Děkuji, rabi, dobře. Pán nám požehnal, máme devět dětí a desáté právě čekám. Dvakrát se nám narodila dvojčata a jednou dokonce trojčata.“

„Ale to je fantastické,“ říká rabín, „velmi rád bych poblahopřál i vašemu manželovi. Kde je?“

„Je v Izraeli,“ odvěti suše Rivka.

„A co tam dělá?“ ptá se rabín.

„Hledá ten zatracený lísteček, který jste tehdy vložil do Zdi nářků!“

*
Za rabínem, který rád rozdával moudrá poučení, se v Haliči přijde rozloučit mladík, dlouholetý člen jeho židovské obce. Odchází studovat do ciziny a prosí rabína, aby mu řekl nějakou moudrost, která by mu usnadnila další cestu životem.

Rabín se dlouze zamyslí a pak povídá: „Víš, co je vrcholným židovským uměním? Poučit se z chyb lidí, kteří se řídili tvými radami.“

*
Rabín byl ve Španělsku hospitalizován v katolické nemocnici. Péče byla výborná a s personálem, řádovými sestrami, se sprátil velmi brzy. Jednoho dne však vrchní sestra zjistila, že z rabínova pokoje zmizel krucifix, který visel na zdi. Přátelským tónem se otázala: „Rebe, co se stalo s tím krucifixem?“

Rabín se na ni svými hlubokými očima podíval a odpověděl: „Sestro, mám za to, že jeden trpící Žid v tomto pokoji je až až.“

*
Mojše žije v Izraeli, je velice zbožný a dbalý všech příkazů kašrutu. Hospodin si toho všimne a osloví ho: „Milý Mojše, tvá zbožnost mě velmi těší a rozhodl jsem se, že ti splním jedno – a to jakékoliv – přání.“

Mojše se zamyslí a řekne: „Hospodine, tvé jméno budiž oslaveno, mám příbuzné v Kalifornii, rád bych za nimi jezdil mnohem častěji, ale v letadle se bojím a loď se plaví příliš dlouho. Kdybys tedy mohl postavit silnici, která by vedla po mostě rovnou přes moře...“

Hospodin odpoví: „Mojše, co sis to vymyslel? Dovedeš si představit to množství pilířů a jejich výšku? Toho betonu! Nemáš nějaké jednodušší přání?“

Mojše se zahlubá a řekne: „Mám ženu, někdy je smutná, nevím proč. Někdy se směje a nemá důvod. Někdy mlčí jako pěna a jindy na mě ječí – a taky nechápu proč. Mohl bys mi vysvětlit, co se to děje v ženské duši?“ A Hospodin hluboce vzdychne a odpoví: „Chceš tu dálnici čtyřproudovou, nebo by ti stačila dvouproudová?“

*
Icik prodává zmrzlinu a na stánku má kromě cedulek Okurková – Dýňová – Jablečná ještě výrazný nápis: Židům zmrzlinu neprodáváme!

Jde kolem rabína a s velkým pohoršením mu povídá: „Co to má znamenat, Iciku? Stal se z tebe snad antisemita?“

„Rabi,“ otočí se k němu mladík a tiše povídá, „a už jste tu naši zmrzlinu ochutnal?“

*
Rozčilený židovský obchodník uvidí na ulici známého, běží k němu a křičí: „Pane Ackermanne, slyšel jsem, že jste o mně řekl, že jsem zloděj! Je to pravda?“

„Je to pravda,“ kývne muž, „ale neřekl jsem to.“

*
Kohn přijede do Přemyšlu, a když dojedná obchody, courá se večer jen tak ze zvědavosti ulicemi města, protože tu nikoho nezná. V zastrčené uličce narazí na veřejný dům a napadne ho, že by se mohl trochu povyzít. O reklamní tabuli se tam zrovna opírá docela pohledná dívka, a tak se bez okolků zeptá, co by to potěšení stálo.

„A kolik máš?“ otočí k němu kráska oči.

„Dvacet zlotých,“ plácne se Kohn přes sako, kde má peněženku.

„To je málo,“ zavrtí hlavou mladá žena.

„Dám ti ještě telefon,“ nabídl Kohn.

Žena souhlasí, a tak spolu zmizí uvnitř domu. Po skončení společné zábavy vytáhne Kohn peněženku a podává ji dvacet zlotých.

„A ještě ten telefon!“ připomíná žena.

Kohn přikývne. „Tak si piš: 503 267...“

*
David a Shira Sternovi dostali pozvání na svatbu, na kterou se jim vůbec nechtělo, a už vůbec se jim nechtělo utrácet za drahý svatební dar.

Když tak přimýšlejí, navrhne Shira: „Máme přece ten stříbrný tác s monogramem, co jsme kdysi dostali k naší svatbě. Ani jednou jsme ho nepoužili, stačilo by odstranit monogram a nechat vyřít nový.“

David souhlasí a vezme tác ke zlatníkovi. Ten si ho pečlivě prohlédne, ale nakonec zavrtí hlavou a řekne: „Je mi líto, ale u tak tenkého stříbrného kousku je to vybroušení možné udělat maximálně pětkrát!“

*
Obchodník s uhlím Saxl potká na ulici přítele Buxbauma, cvrnkne prstem do klobouku a jde dál, ale pak se zastaví, pár kroků se vrátí a tlumeným hlasem povídá: „Slyšel jsem novinu, že jím před pár dny žena Judita utekla s nějakým mladým cestákem. Je to pravda?“

„Není, pane Saxl, není,“ zafuní pan Buxbaum, „ale hezky se to poslouchá.“

*
Čtyři muži sedí v kavárně a baví se o svých obchodech. Rozebírají, na čem kdo prodával, to rádi zdůrazňují, ale když někdo vydělá větší částku, šíří tu informaci opatrně, aby nevzbudil u kolegů závist.

Pan Muneles po chvíli úvah a rozborů vzdychne: „Stejně jsou ze všeho nejdůležitější peníze.“

Nejbohatší z nich, Nathan Heršl, však razantně nesouhlasí, až se ostatní diví. „Kdepak, peníze nejsou všechno, zvláště dnes, a není ani dobré jich mít moc!“

Všichni kšeftsmani se na něj překvapeně otočí a pan Muneles pokračuje: „Je třeba

mít něco taky ve zlatě, v drahokamech, v cenných papírech a v nemovitostech, případně ve starožitnostech a vzácných obrazech...”

*

Koncem osmdesátých let přemlouvá úředník ministerstva vnitra SSSR slavného vědce, aby upustil od záměru vystěhovat se do Izraele. „Vždyť se vám tu přece žije celkem dobře,” tvrdí úředník.

„Jenže moje žena chce vycestovat.”

„Možná bychom vás mohli povýšit. Měl byste i lepší plat.”

„Ale dcera chce taky odjet. Ráda by trochu poznala svět.”

„Právě jsme se začali otvírat světu, nebude problém se podívat na Západ. Mládež bude mít spoustu nových možností.”

„Tchán s tchyní se také chtějí vystěhovat.”

„No tak ať se všichni vystěhují a vy tu zůstanete,” navrhuje úředník.

„Jenže jediný Žid v rodině jsem já...”

*

Novodobý zbohatlík, bankéř Rosenblum, zasnoubil svou dceru se synem nedávného katolického konvertity Hammerschlaga.

„Vždycky jsem si přál takového zetě,” chlubí se Rosenblum svým kamarádům, „sympatického křesťanského mladíka z dobré židovské rodiny.”

*

Ruský Žid před časem navštívil své příbuzné v Izraeli. Před návratem do země srpna a kladiva se s nimi domluvil, že jim bude posílat dopisy – a ty, které napíše modrým inkoustem, budou znamenat, že všechno je v pořádku, ale ty, které napíše zeleným inkoustem, budou signalizovat, že má problémy, ale bojí se o nich psát.

První dopis přišel do Izraele už za pár týdnů – a byl napsaný modrým inkoustem. A první věta zněla: „Žije se tu výborně, nic nám neschází a všechno si můžeme koupit. Snad s výjimkou zeleného inkoustu...”

*

Každou sobotu přicházel pan Diamant do synagogy. A pokaždé, když synagogu opouštěl, dal žebračkovi u dveří Josele Benderovi neuvěřitelných deset zlotých.

Tenhle zvyk se opakoval už dlouhou dobu. Ale když první sobotu v říjnu pan Diamant opouštěl budovu synagogy, přistoupil k žebračku Benderovi a podal mu jen pět zlotých.

„Proč jenom pět?” zvedl Josele udiveně oči. „Vždycky mi přece dáváte deset zlotů.”

„No, víš, poslal jsem svého syna na studia do města,” vysvětluje pan Diamant. „Ať pro mě za mě studuje,” ošil se žebraček. „Ale proč na mé náklady?”

UKÁZKA Z KNIHY

Zázrační rabíni

Ukázka z odborné publikace Karlovarská idyla? Židé v západočeských lázních od Evy Janáčkové a Lukáše Svobody.

Západočeská střediska v čele s Karlovými Vary a Mariánskými Lázněmi se stala po přelomu 19. a 20. století velkým magnetem pro zbožné Židy z Východu, kteří sem často následovali své rabíny. Vůdcové mnoha chasidských dynastií, jako byl například rebe z Belzu, Geru, Mukačeva, Sadagory, Satmaru či z Vyžnycje, pravidelně v létě přijížděli do lázní, aby se zde nejen léčili a utužovali své zdraví, ale také aby se setkali se svými stoupenci a finančně podpořili své hnutí. Vedle nejbližších rodinných příslušníků, zpravidla manželky a dětí, chasidské rabíny vždy doprovázeli četní tajemníci a sekretáři, kteří se starali o všechny praktické záležitosti spojené s cestou i samotným lázeňským pobytem.

Za rabíny – z nichž někteří byli díky svým skutkům považováni za zázračné – přijížděli do lázní také jejich četní žáci a přívrženci. Někdy se dokonce jednalo o několik stovek mužů, kteří na rozdíl od rabína a jeho suity bydleli v poněkud skromnějších podmínkách. Často jich v jednom pronajatém pokoji či v podkroví přebývalo víc než deset. Snažili se svému rebemu být co nejvíc nablízku, fyzické nepohodlí jim proto nebylo na překážku. S rabínem se společně modlili, studovali, naslouchali jeho promluvám a kázáním nebo ho doprovázeli na procházkách po městě či v okolních parcích a lesích. Žádali ho o radu, pomoc, uzdravení a o požehnání, na oplátku mu nosili menší či větší dary včetně finančních obnosů.

Chasidské rabíny a jejich početní přívrženci se stýkali hlavně mezi sebou, a přestože sami okolní lázeňskou společnost v podstatě nevnímali, ta si jich naopak intenzivně všímala. Chasidé svým vnějším zjevem, tedy kaftanem, sametovým, případně kožesinovým kloboukem, dlouhým vousem a pejzy i nevšedním chováním výrazně vybočovali z lázeňských zvyklostí, a proto přitahovali nebývalou pozornost. Stali se předmětem mnoha hovorů, žertů, ale i pohany a posměchu. Doktor Siegmund Deutsch, který během lázeňské sezony pracoval v Karlových Varech jako zubní lékař, v jednom svém dopisu napsal: „Povídá se, že tito ‚Polští‘ nejsou ochotni se smlékat a že v lázni sedí jako velké černé žáby.” Podle četných dokladů víme, že se chasidé do koupelí vysvlékali a kolem pasu si podobně jako ostatní hosté ponechávali obtočený kus látky nebo bederní zástěrku. Výraz „Polští” zde odkazuje ke všem zbožným východoevropským Židům bez ohledu na to, ze které konkrétní země či státu ve skutečnosti pocházeli. Majoritní společnost včetně mnoha asimilovaných Židů nerozlišovala jejich původ, ale používala místo toho tento simplifikující termín, který často nesl výrazně negativní konotace.

S barvitým líčením chasidských rabínů navštěvujících se svými doprovodem západočeské lázně se setkáváme u některých českých, případně německočeských spisovatelů. Například František Langer, bratr slavného Jiřího Mordechaje Langer, je popisuje ve svých vzpomínkách takto: „... černé kaftany měli hedvábné a rozevláté jako řízy, pejzy nakroucené dekorativně vedle tváří a vousy a dlouhé brady od ryšavých a černých až po hermelínově bílé měli krásně učešané a vlnící se, jako bibličtí patriarchové z kostelních obrazů. Léčili si své žlučníky porouchanou těž-

Pohlednice z Mariánských Lázní – Procházka rabínů s doprovodem, 1930.
Soukromá sbírka Františka Bányai

„Polsko ještě není ztraceno.“ Karl Feiertag, Pohlednice z Mariánských Lázní, po roce 1900. Městské muzeum a galerie Mariánské Lázně

kou košer stravou a jinými husími lahůdkami. V českých lázních byli přijímáni jako dobře placíci exotičtí kurgasti, třebaš ne tak vzácní a vydatní jako orientální maharádžové.“

Františkův bratr Jiří Mordechaj Langer, který v době svého mládí jezdil do Haliče a načas se stal dokonce chasidem, ve svém slavném díle *Devět bran* zaznamenal krátkou vzpomínku na lázeňský pobyt jednoho z nejvýznamnějších rabínů své doby Jisachara Dov Rokeacha: „Belzský rabín onemocněl. Po důtklivých domluvách se odhodlává k návštěvě Mariánských Lázní. Provázíme jej po lesních stezkách. Jiný je od nás oddělen svými tajemníky a sluhy, jako je Bůh oddělen od našich duší myriádami sfér a světů. A teď, mezi lesními stromy, můžeme se mu všichni přiblížit. Vesele se s každým baví, ač je těžce nemocen. Cítíme, že jeho slova nejsou slovy obyčejnými, i když mluví o věcech zdánlivě docela všedních. Každé jeho slovo je míněno obrazně. Myslí neustále jen na věci nadpozemské. Baví se s námi, my však víme, že jeho slov nechápeme lépe než ti dřevění pidimužáci, jimiž jsou vyzdobeny lesy Mariánských Lázní. Rozmlouvá s nimi, figurkami potvornými, stejně vesele a nenuceně jako s námi, lidmi živoucími. Nemluví-li s nikým, opakuje si Talmud, který zná ovšem celičků z paměti. Všechno třicet šest dílů v jejich dvanácti mohutných svazcích! Jednou nám na procházce lesem řekl: „Kdybys neměl vás, mldil bych se tady s těmihle stromy.““

Třetí rabín z Belzu Jisachar Dov Rokeach, o němž Jiří Mordechaj Langer psal, se podle záznamů v mariánskolázeňských Kurlistech ubytoval spolu se členy své rodiny a služebnictvem v celkovém počtu 22 osob v místních hotelech patřících rodině Leitnerových 23. června 1916 a strávil zde několik týdnů.

Se zázračným rebem, který bydlel v nejluxusnějším košer hotelu National, se rovněž setkal Franz Kafka. Po odjezdu své tehdejší snoubenky Felice Bauer vyhledal v Mariánských Lázních svého přítele Jiřího Mordechaje Langer a později v jednom dopise o tomto setkání Kafka napsal: „Chceme vstoupit do chodby, abychom se chránili před deštěm, v tom Langer uskakuje ke straně. Přichází rabi. Nikdo se nesmí zdržovat před ním, všechno musí být před ním vřdycky volné, není docela lehké to pokaždé dodržet, protože se často nečekaně otočí a není snadné vyhnout se v tlačenci dost rychle. (Ještě horší je to prý v pokoji, tam je tlačence tak velká, že ohrožuje i rabiho. Nedávno se prý rozkřikl: „To jste chasidi? Jste vrazi!“) Tento zvyk utváří všechno slavnostně, rabi je doslova zodpovědný za kroky všech. A stále znovu se zástup přeskupuje, aby umožnil volný rozhled. Vypadá jako sultán, kterého jsem jako dítě vídal ve svazku Dorée-Munchhausen. Ale žádná maškaráda, opravdu sultán. A nejen sultán, ale také otec, učitel s obecné, gymnaziální profesor atd. Pohled na jeho záda, pohled na jeho ruku ležící na boku, pohled na otáčení těchto širokých zad – všechno vzbuzuje důvěru. Také v očích celé skupiny je stejně klidná šťastná důvěra, kterou bezpečně tuším. Je středně velký a dost objemný, ale ne těžkopádný. Dlouhý bílý vous, mimořádně dlouhé pejzy [...] Jedno oko je slepé a strnulé. Ústa jsou šikmo stažená, vypadá zároveň ironicky i laskavě. Na sobě má hedvábný kaftan, vpředu otevřený, silný opasek kolem těla, vysokou čepici, která ho navenek nejvíce odlišuje. Bílé punčochy, a jak říká L., bílé kalhoty.“

Kafka dále popisuje, že se rabín místo pravidelné večerní vyjížďky do lesa rozhodl pro procházku po městě. Spolu s Langerem se přidali k jeho skupině, jež čítala asi deset chasidů a čtyři tajemníky. O tajemnicích, tedy gabajim, se Kafka na základě přítelova vysvětlení nevyjádřil zrovna nejlépe: „Nejvyšší postavený mezi nimi je podle tvrzení L. zvlášť velký darebák, jak se zdá, svědčí o tom i jeho objemný břich, jeho samolibost, jeho kosý pohled. Ostatně by nebylo spravedlivé mu to vyčítat, všichni gabajim se zkaží, ustavičná blízkost rabiho se nedá snést bez újmy, je to rozpor mezi hlubším významem a nepřetržitou všedností, který obyčejná hlava neunes.“

Pohlednice z Mariánských Lázní – Rabín Jisachar Dov Rokeach, 1916. Soukromá sbírka Františka Bányai

Belzského rabína během dvouapůlhodinové procházky zajímaly hlavně okolní stavby, jejich technické vybavení, jako jsou okapy či roury, a zahrady. Vše si pozorně prohlížel, někdy i komentoval, například eklektickou budovu Nových lázní označil za „krásnou stavbu“. Kafka chápal jeho proslovy na rozdíl od Langer poměrně kriticky: „Vcelku jsou to nezávazné řeči a otázky příznačné pro cestující veličenstva, možná dětšjší a radostnější; rozhodně stlačují také myšlení doprovázejících na stejnou úroveň. L. hledá nebo tuší ve všem hlubší smysl, já věřím, že hlubší smysl je ten, že prostě chybí, to je podle mého mínění nejspíš dostačující.“

Rabín Jisachar Dov Rokeach si Mariánské Lázně velmi oblíbil a jezdil sem pravidelně až do roku 1922. Později se mu zdraví zhoršilo natolik, že nebyl schopen daleké cesty, a místo něho jezdila jeho manželka nebo syn a následovník Aron Rokeach. Místní novinář a publicista Jaroslav Miškovský zveřejnil v roce 1932 fejeton, v němž s jistotou dávkou ironie vystihl nového rabína Arona Rokeacha takto: „Dravčí výraz obličeje s orličím nosem zmírňuje klidný, jakoby znavený pohled očí. Ty oči dovedou hledět nepřítomně, jako u proroků, kteří se snažili proniknout svým poznáním za hranice smyslů. Nepřítomný pohled očí nasvědčuje sklonu k extasím a k obrácení se v sebe. Prostřednictvím svého Já možno najít cestu k božství. Někteří považují Rokacha za svatého, čímž si vysvětlují jemu prokázané pocty. Tak oživuje středověk i starověk, a poněvaď o věřící nebývá nouze, stává se svatost výnosnou.“

Miškovský poté detailně popsal rebeho odjezd domů a neopomněl zdůraznit ani finanční poplatky vybírané jeho pobočníky: „Před příjezdem vlaku uděloval svým věrným v čekárně a na peroně požehnání. Jako u vytržení naslouchali pravověrní židé v kaftanech jeho radám, šeptaným do ucha, jiní opět zářili radostí, když jim „zázračný rabín“ podal ruku, a někteří dotýkali se zbožně jeho šatu. Rozumí se samo sebou, že peníze pršely do dlaní rabínova průvodce. Za papírovou padesátikorunu byl kterýsi městsky oděný lázeňský host připuštěn ihned k audienci a směl podat ruku „zázračnému rabínovi“ a přijmouti jeho požehnání dříve než ostatní desetikorunoví anebo ještě levnější zbožňovatelé. [...] Za rady, útěchu

Hans Lampalzer, Pohlednice z Mariánských Lázní – Rabín Jisachar Dov Rokeach s Isidorem Leitnerem a rabíny Joselem Goldem a Uri Lukmanem, 1920. Soukromá sbírka Františka Bányaie

Hans Lampalzer, Pohlednice z Mariánských Lázní – Rabín Aron Rokeach, 1931. Soukromá sbírka Františka Bányaie

Pohlednice z Mariánských Lázní – Rabín Chaim Elazar Spira, 30. léta 20. století. Soukromá sbírka Františka Bányaie

Hans Lampalzer, Pohlednice z Mariánských Lázní – Rabín Avraham Mordechaj Alter, zvaný Imrei Emes, 1932. Soukromá sbírka Richarda Švandrlíka

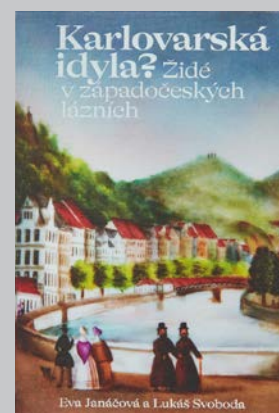
a modlitbu svatého vybírá jeho čilý personál peníze. Žádný sezónní lékař v Mar. Lázních nemá takových příjmů jako Rokach ze svých „ordinací“. Jeho léčebný pobyt v lázních je spojen zároveň s výdělečnou činností, třeba že ne takového rázu, aby mohla být podrobena obchodní taxě. Letos byl všeobecně slabší obrát, což asi poznal také Rokachův pokladník...“ S podobně kritickým ostnem se přitom setkáme rovněž v dobových novinách.

Chasidští rabíni doprovázeni svými nejbližšími i početnými zástupy přívrženců vzbuzovali nebývalý rozruch a zájem lázeňské společnosti. Na rozdíl od svých východoevropských dvorů a synagog, kde rabíni trávili většinu roku, zde měli nejen jejich žáci, ale i asimilovaní Židé, jako byl třeba Franz Kafka, možnost daleko bližšího, a hlavně osobního kontaktu s rabínskou autoritou. Pro mnoho západoevropských Židů představovalo takové setkání jak něco exotického, možná až orientálního, tak záro-

veň připomenutí svého vlastního původu a víry svých předků.

Do Mariánských Lázní pravidelně jezdili také další chasidští rabíni. Značnou proslulost získali především mukačevský rabín Chaim Elazar Spira a rabín z Geru Avraham Mordechaj Alter, který byl spíše známý pod svým literárním pseudonymem Imrei Emes. Ten se stal jedním ze zakladatelů židovské náboženské organizace Agudas Jisroel, jež v létě roku 1937 uspořádala III. světový kongres Kenessio Gedolo v Mariánských Lázních. Avraham Mordechaj Alter, v pořadí čtvrtý rabín z Geru, do města poprvé zavítal v roce 1923. Jezdil sem poté pravidelně téměř každou lázeňskou sezonu a naposledy zde pobýval během kongresu v roce 1937. Bydlel vždy v košer hotelu Zlatý zámek, který patřil rodině Leitnerových, s níž se spřátelil.

REDAKČNÍ POZNÁMKA:
Poznámky pod čarou byly z knižní ukázky vypuštěny.

Janáčková Eva – Svoboda Lukáš, Karlovarská idyla? Židé v západočeských lázních
Odborná publikace, která se věnuje vzájemným vztahům Židů – především

židovských lázeňských hostů – a většinové společnosti v Karlových Varech, Mariánských a Františkových Lázních. Kniha byla vydána u příležitosti stejnojmenné výstavy, která se konala letos v létě v Muzeu Karlovy Vary. Nakladatel: Artefactum / ÚDU AV ČR

Knižní tipy: Izrael po 7. říjnu 2023

Sobota 7. října 2023 se nesmazatelně zapsala do židovské historie. Ačkoliv západní země a mnoho mezinárodních organizací bezprostředně po útoku činy Hamásu odsoudilo, vyjádřilo solidaritu s Izraelem a uznalo jeho právo na obranu, později se tato podpora začala snižovat. V posledních týdnech vyšlo v češtině několik knih, které reflektují politickou situaci v Izraeli a válku s Hamásem i kořeny a dopady tohoto konfliktu. V redakci jsme pro vás vybrali šest nejzajímavějších.

Ondřej Kundra, Izrael ve stínu 7. října: Rozhovor s Irenou Kalhousovou

Není mnoho zemí na světě, které mají tak blízký vztah k Izraeli jako Česko. Válku o svoji nezávislost vybojoval i díky dodávce zbraní odsud, to vytvořilo pevnou vazbu. Kolem Izraele a také Palestiny je tu ale také hodně mýtů a nepochopení. Přední expertka na Izrael Irena Kalhousova v knižním rozhovoru řadu z nich demaskuje, zasazuje věci do zajímavých souvislostí a pomáhá pochopit, kým Izrael skutečně je. Kniha vychází rok po šokujícím útoku teroristické organizace Hamás na Izrael, který ho změnil jako žádná jiná válka předtím. Nakladatel: Respekt

Jan Dobrovský a kol. 7. říjen. Fauda: Izraelská apokalypsa

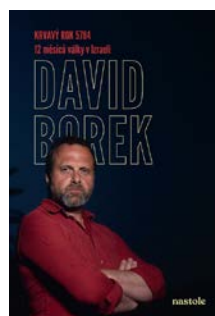
Největší masakr židovského národa od holocaustu způsobil izraelské společnosti

hluboké trauma. Ozvěny minulosti najednou ožily a zásahy Židy na celém světě. Heslo Už nikdy více! nabylo znovu na aktuálnosti. Tato kniha předkládá plastický a mnoho-
vrstevnatý pohled předních tuzemských i zahraničních odborníků, spisovatelů, reportérů a politologů na izraelsko-palestinský konflikt. Snaží se najít odpovědi na nejpálčivější otázky ohledně tragédie 7. října 2023 a zároveň hledá jeho souvislosti ve světě, společnosti a době, v níž žijeme. Nakladatel: Zed'

Jake Wallis Simons, Izraelofobie – Nejnovější verze nejstarší nenávisti

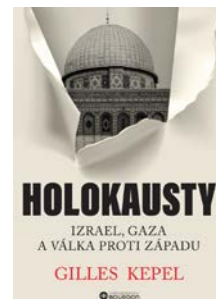
Davové šílenství, které na západních univerzitách a v ulicích následovalo po 7. říjnu 2023, neukázalo horoucí lásku k Palestině, ale odhalilo hlubokou nenávist k Izraeli. Žádný jiný konflikt na světě nepřitahuje zdaleka tak velkou pozornost. Jsme svědky neuvěřitelného spojení: levice a islamisté stojí v jednom šiku, protože mají společného nepřítele. Izrael. Proč vyvolává takovou averzi? A proč, když jde o Židy, je část Západu ochotna idealizovat si fanatický islamismus, který přitom západní hodnoty nenávidí? Nakladatel: Zed'

David Borek, Krvavý rok 5784: 12 měsíců války v Izraeli

Je 6. října před půlnocí a válečný zpravodaj David Borek leží v hotelové posteli v Kyjevě. Usíná a hlavou mu víří zcela všední myšlenky... O den později se však probouzí do brutálního rána. Teroristé Hamásu napadli Izrael a rozpoutali nejhorší masakr v dějinách státu. Už nic nebude jako dřív. Následuje rychlý přesun z jedné války do druhé a 12 měsíců novinářské práce jako zpravodaj

ČT v Izraeli. Syrová reportážní publikace s barevnými fotografiemi vás provede událostmi, které se odehrály během roku po útoku. Nakladatel: nastole

Gilles Kepel, Holokausty:

Izrael, Gaza a válka proti Západu

Po strašlivém útoku ze 7. října 2023, při kterém bylo šokujícím způsobem zmasakrováno, znásilněno a zmrzačeno na 1140 lidí, spustil Izrael odvetný útok na Gazu. Ten si doposud podle odhadů vyžádal desítky tisíc mrtvých. Francouzský akademik Gilles Kepel zkoumá, jak oba tyto holokausty – v původním náboženském smyslu masové oběti – ztělesňují dlouholeté prokletí Svaté země a jsou obrazem spirály násilí a zaslepenosti, jejichž kořeny sahají hluboko do historie obou znesvářených národů. Nakladatel: Bourdon 2024

David Shorf, Sloužil jsem v Gaze: Historky z izraelské armády

O situaci v pásmu Gazy vám (často nevyžádaně) dovedou vyprávět zástupci lidí. Může ale někdo z nich říct, že tam byl? David Shorf ano. Kouč, marketér, hudebník a bývalý novinář strávil v řadách proslulé izraelské armády tři roky. A přestože si tam někdy připadal jako Švejk v Jiříkově vidění, jeho historky jsou autentickým svědectvím o jednom z nejvýbušnějších regionů světa. Poznejte s ním izraelskou armádu z unikátního úhlu pohledu! Knihu doplňuje rozhovor s Petrossem Michopulosem z podcastu Kecy a Politika. Nakladatel: CPRESS

Centrum Aktivit JCC Praha Kurzy pro rok 2025

- ✓ **Hebrejšťina pro dospělé**
Dvě úrovně: začátečníci a falešní začáteční
- ✓ **Hebrejšťina pro nejmenší**
Hebrejšťina pro děti (Podle věku dětí)
- ✓ **Check the Czechs!**
Uvod do české kultury, mentality a životního stylu
- ✓ **Israeli Film Gate**
Přednášky o izraelském filmu s ukázkami
- ✓ **Let's Speak Czech**
Kurzy češtiny pro Izraelce
- ✓ **Women Weekly Mix**
Setkávání izraelských a českých žen
- ✓ **Tiny Tunes**
Lekce hudby pro rodiče a děti od 6 měsíců do 4 let
- ✓ **Ashtanga Yoga**
60 minutová lekce jógy pro tělo i duši
- ✓ **Krav Maga**
Exklusivní semináře JCC

SCAN NOW

@ **More information**
info@jccprague.cz

f Visit our Facebook Page
www.jccprague.cz

FESTIVAL

Minifestival Dny Izraele 2025

Beseder Gallery, Lihovarská 12, Praha 9

7. 1.–7. 3. 2025

Čtvrtý ročník minifestivalu Dny Izraele, který se letos promění z původních čtyř dnů na dvouměsíční program plný umění, příběhů a zázraků. Více: www.besedergallery.art

Cesta k zázrakům**8. 1.–3. 2. 2025**

Izraelská umělkyně Aliza Omer a český malíř Ivan Bukovský vyprávějí o neuvěřitelných životních cestách, mezikulturním přátelství a o hlubokém spojení, které je svedlo dohromady. Výstava bude zahájena 7. ledna v 18.00 a je k ní připraven bohatý doprovodný program.

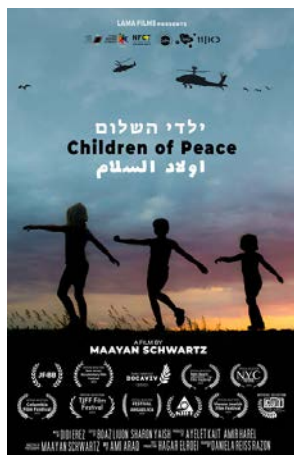
Aleph-Bet**7. 2.–7. 3. 2025**

Umělci Tenno Pent Sooster a Sergey Bunkov představují výstavu věnovanou mystickým tajemstvím hebrejské abecedy. Dvacet dva leptů vytvořených během šesti let mohou návštěvníci oživit pomocí svých mobilů. Zahájení: 6. února v 18.00.

Vybrané akce:

- 18. 1. Předávání štafety (workshop s umělci a jejich vnuky)**
- 21. 1. Defiant Requiem (filmová projekce)**
- 21. 1. Efim Fishtein: K čemu jsou Židé? (přednáška)**
- 27. 1. Věra Roubalová Kostlánová: Druhá generace po holocaustu (přednáška a komentovaná prohlídka)**
- 31. 1. Eugen Roden: Historie sionismu a židovské identity (přednáška)**

AKCE

Filmový klub JCC: Děti míru

Kino Pilotů, Donská 168, Praha 10

14. 1. 19.00

Režisér filmu Maayan Swartz se vydává zpátky do místa, kde vyrůstal, do Neve Šalom – jediné vesnice na světě, kde se muslimové, křesťané a Židé rozhodli žít společně. Je však soužití skutečně možné? Po projekci bude následovat beseda s režisérem. Více: www.kinopilotu.cz

Místa paměti | Holocaust 80 let poté

Židovské muzeum v Praze, Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1

23. 1. 19.00

Diskuze odborníků Jana Roubínka, ředitele Památníku Terezín, Anny Míškové, historičky z Muzea romské kultury v Brně a spoluautorky expozice Památníku holocaustu Romů a Sintů v Letech, a Edyty Gawron, profesorky Jagellonské univerzity v Krakově, přiblíží význam míst paměti holocaustu v současném světě. Vstup volný. Více: www.jewishmuseum.cz

Rodinné pátrání Noaha Breuera – Mezi Amerikou, Vídní a Československem

Židovské muzeum v Praze, Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1

21. 1. 18.00

Americký umělec Noah Breuer vytvořil výstavní kolekci spojující historické ornamenty a současný design na

základě vzorníků látek z textilky svých předků ve Dvoře Králové, která byla za 2. světové války zabavena. Během přednášky přiblíží rodinnou historii a svou tvorbu. Přednášku zahájí novinářka Judita Matyášová, v angličtině s tlumočením do češtiny. Vstup volný. Více: www.jewishmuseum.cz

Antisemitismus a humor bez legrace

ŽOB/ŠTETL – Vila Löw-Beer, Drobného 22

12. 1. 16.00

Přednáška Štěpána Menaše Klimenta, rabína Židovské obce Brno, se uskuteční v prostorách

výstavy Humor bez legrace zaměřené na antisemitské karikatury publikované v československém i sovětském tisku mezi lety 1948 a 1989 v kontextu se současnou situací na sociálních sítích. Více: www.stetl.cz

FILMY A SERIÁLY

Brutalista

Brutalista je neuvěřitelný příběh architektů a vizionáře Lászlóa Tótha, který se štěstím přežil holocaust a těžký životní restart v nové zemi, aby pod tíhou ran osudu usiloval o nesmrtnost.

Nekompromisní drama získalo Stříbrného lva za nejlepší režii na filmovém festivalu v Benátkách a aktuálně má 7 nominací na Zlaté glóby. V hlavní roli Adrien Brody, režie: Brady Corbet. Premiéra v ČR: 23. 1. 2025

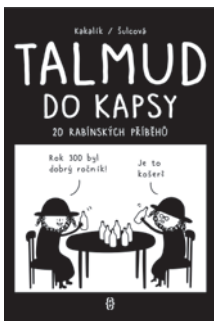

Bob Dylan: Úplně neznámý

Celovečerní zpracování životního příběhu Boba Dylana, amerického písničkáře, hudebníka, umělce a držitele Nobelovy ceny za literaturu, který už pět desetiletí významně

ovlivňuje populární hudbu a kulturu. Film se může pochlubit působivým hereckým obsazením a tvůrčím týmem. V roli Boba Dylana se představil Timothée Chalamet. Režie: James Mangold. Premiéra v ČR: 23. 1. 2025

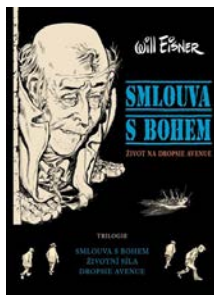
KNIHY

Kakalik, Pavlína Šulcová, Talmud do kapsy

Autoři převyprávějí zábavnou formou dvacet příběhů obsažených v talmudu, aby nám dali nahlédnout do pozoruhodného světa rabinů, kteří spolu diskutují napříč staletími

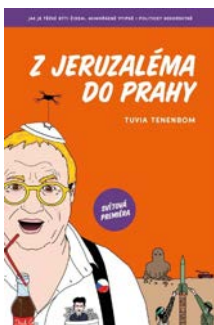
s cílem předat židovskou tradici dalším generacím tak, aby byla relevantní pro svět, v němž žijeme. Nakladatel: Pražské příběhy

Will Eisner, Smlouva s Bohem

Grafický román z roku 1978, jehož děj se točí kolem chudých židovských postav, které žijí v newyorském činžáku. Ačkoli termín „grafický román“ nepochází

od Eisnera, kniha se zasloužila o popularizaci jeho používání a byla pro tento žánr zásadním milníkem. Nakladatel: Argo 2024

Tuvia Tenenbom, Z Jeruzaléma do Prahy

Je těžké být Židem a vždycky bylo. Ale po 7. říjnu 2023 je to ještě těžší. Američané a Evropané se předhánějí, kdo Izrael nesnáší víc. Pomatení progresivisté si podávají

ruku s Hamásem a Arabové se smějí. Židé to nemají lehké, ale protože jsou Židy, dělají si to sami ještě těžší. Nakladatel: Zed' 2024

Arnošt Lustig, Modlitba pro Kateřinu Horovitzovou

Nové vydání psychologického románu o tragickém osudu židovské dívky, která povýšila pomstu za své soukmenovce na smysl své existence. Kniha je inspiro-

vána skutečným příběhem polské herečky Francesky Mann. Poprvé byla vydána v roce 1964. Nakladatel: 1400

DIVADLO

Arnošt Goldflam: U Hitlerů v kuchyni

Divadlo Metro, Národní 25, Praha
10. a 30. 1. 19.00

Komedie, která měla premiéru 13. prosince, nabízí netradiční pohled na Adolfa Hitlera, nejznámějšího zločince historie. Groteskní a fabulativní historie života Hitlera s neuvěřitelným humorem představuje alternativní perspektivu na Hitlerovy myšlenkové koncepty a teze, které jsou obvykle spojeny s nejtemnějšími obdobími 20. století. Režie: Luboš Balák. Více: www.divadlometro.cz

Filip Nuckolls, Vladimír Čepěk: Konference ve Wannsee

Činoherní studio města Ústí nad Labem, Varšavská 767/7, Ústí nad Labem
20. 1. 19.00

20. ledna 1942 se v nádherné vile na břehu jezera Wannsee u Berlína sešlo patnáct vysoce postavených úředníků nacistického Německa na přátelské tajné schůzce, jejímž jediným bodem bylo úředně a technicky dotáhnout koordinaci konečného řešení židovské otázky. Inscenované čtení. Více: www.cinoherak.cz

Dismanův rozhlasový dětský soubor: „... a bolelo nebe“

Židovské muzeum v Praze, Španělská synagoga, Vězeňská 1, Praha 1
16. 1. 19.00

Prostřednictvím koláže z deníků, básní, dopisů, zápisků do památníků a článků z časopisů vydávaných v terezínském ghettu nahlédnete do života internovaných dětí. Scénář představení vznikl na základě autentických textů terezínských dětí. Večer se koná ve spolupráci s kulturním centrem Dominikánská 8. Scénář a režie: Jana Franková. Vstup volný. Více: www.jewishmuseum.cz

VÝSTAVY

Hinneni

Praha, lokace bude zaslána po registraci
7. 1. 18.00

Vernisáž výstavy na památku obětí z regionu Hadera-Eiron, jež byly zabity během události 7. října a v operaci Iron Swords. Výstava vznikla v rámci projektu Partnership2Gether (P2G) za podpory Federace židovských obcí v České republice a JCC Prague. Registrace: <https://forms.gle/ECcj5b3NU9Nroipa9>

Hinneni

Inbal Bar-Shalom Peleg, Kibbutz Magal

Ellen Hohen, Nashville, TN

Leden 2025

PRAHA

6.1. 19.00

Městská divadla pražská – Divadlo Rokoko,
Václavské nám. 794/38, Praha 1

Franz Kafka, Simona Petrů & kol. – Proměna
Slavné dílo Franze Kafky jako surreálná počítačová hra, která se mění v urputný boj o vlastní identitu a existenci v rychle se měnícím okolním světě. Co to dělá Rehoř Samsa u sebe v pokoji? Režie: I. Uryvskyj. Další termíny: 22. 1., 7. 2. Více: www.mestskadivadlaprazska.cz

11.1. 11.00

Divadlo Na zábradlí – Anenské náměstí 5,
Praha 1

Franz a kavka

Pohádkový kabaret pro intoše od 4 let. Divadlo Na zábradlí na Eliadově knihovně. Další termín: 22. 2. Více: www.nazabradli.cz

13.1. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově,
Štefánikova 57, Praha 5

Kabaret Winton

Divadelní hra inspirovaná osudy dvou sester ze 669 dětí, které dostal během prvních osmi měsíců roku 1939 Nicholas Winton a jeho spolupracovníci z pomnichovského Československa. Námět a první verze scénáře: Kateřina Tučková. Další termíny: 5. 2., 3. 3. (derniéra). Více: www.svandovodivadlo.cz

13.1. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově – studio,
Štefánikova 57, Praha 5

Šoa

Příběh dvou lidí, kteří se ocitli na stejných místech a prožili podobné tragédie, a přesto se nikdy nepoznali. Jejich životní cesty se prolínaly a míjely – oba přežili Terezín, Osvětim, pochod smrti i poválečné křivdy. Skutečný příběh sportovce Miloše Dobrého a herečky Hany Pravdové o tom, jak přežít nacistické peklo. Režie: D. Hrbek. Další termíny: 25. 2. a 21. 3. Více: www.svandovodivadlo.cz

16.1. 19.00

Židovské muzeum v Praze,
Španělská synagoga, Vězeňská 1, Praha 1

Dismanův rozhlasový dětský soubor:

„... a bolelo nebe“

Prostřednictvím koláže z deníků, básní, dopisů, zápisků do památníků a článků z časopisů vydávaných v terezínském ghettu nahlédnete do života internovaných dětí. Scénář představení vznikl na základě autentických textů terezínských dětí. Večer se koná ve spolupráci s kulturním centrem Dominikánská 8. Scénář a režie: Jana Franková. Vstup volný. Více: www.jewishmuseum.cz

17.1. 19.00

Švandovo divadlo na Smíchově,
Štefánikova 57, Praha 5

Štýrský/Toyen/Heisler

Komorní hra o nepatřičnosti v prostoru, čase a možná i v těle. Tři výrazné osobnosti předválečné avantgardy, tři nezaměnitelné osudy, a přece tolik společného, že to nemůže být náhoda. Režie: M. Kinská. Další termíny: 22. 1., 8. a 19. 2. Více: www.svandovodivadlo.cz

19.1. 15.00

Městská divadla pražská – Divadlo Rokoko,
Václavské nám. 794/38, Praha 1

Ephraim Kishon: Oddací list

Originální rodinná komedie. V jedné izraelské rodině se provdává dcera, avšak konzervativní matka ženicha vyžaduje oddací list rodičů nevěsty. Ten však kupodivu není k nalezení. Řada komických situací s jemnou nadsázkou a chytrou ironií provokuje k zamyšlení: Vzali bychom si svého partnera i po dvaceti letech společného soužití? Režie: Ondřej Zajíc. Další termín: 4. 2. Více: www.mestskadivadlaprazska.cz

21.1. 18.00

Židovské muzeum v Praze,
Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1

Rodinné pátrání Noaha Breuera – Mezi Amerikou, Vídní a Československem

Americký umělec Noah Breuer vytvořil výstavní kolekci spojující historické ornamenty a současný design na základě vzorníků látek z textilky svých předků ve Dvoře Králové, která byla za 2. světové války zabavena. Během přednášky přiblíží rodinnou historii a svou tvorbu. Přednášku zahájí novinářka Judita Matyášová. Večer proběhne v angličtině s tlumočením do češtiny. Akce se koná za podpory nadačního fondu Moravská krása. Vstup volný. Více: www.jewishmuseum.cz

23.1. 19.00

Židovské muzeum v Praze,
Maiselova synagoga, Maiselova 10, Praha 1

Místa paměti | Holocaust 80 let poté

Diskuze odborníků Jana Roubínka, ředitele Památníku Terezín, Anny Míškové, historičky z Muzea romské kultury v Brně a spoluautorky expozice Památníku holokaustu Romů a Sintů v Letech, a Edyty Gawron, profesorky Jagellonské univerzity v Krakově, přiblíží význam míst paměti holokaustu v současném světě. Večer bude moderovat Václav Sixta. Akce se koná ve spolupráci s kulturním centrem Dominikánská 8. Vstup volný. Více: www.jewishmuseum.cz

25.1. 19.00

Divadlo pod Palmovkou – Zenklova 34,
Praha 8

Tomáš Dianiška – 294 statečných

Akční běčko o hrdinech operace Anthropoid, doku-fikční hra podle skutečné události o zákulisí největšího hrdinského činu našich dějin. Inscenace získala Cenu divadelních

kritiků za poprvé uvedenou českou hru, Cenu Divadelních novin za tvůrčí počín v oboru činoherní divadlo a několik dalších ocenění. Další termíny: 5. 2., 26. 2. Více: www.podpalmovkou.cz

28.1. 19.30

Studio DVA – Malá scéna, Na Perštýně 6,
Praha 1

John Misto – Madame Rubinstein

Dana Syslová v hlavní roli tragikomického příběhu královny kosmetického impéria Heleny Rubinstein a její největší rivalky Elizabeth Arden (Milena Steinmasslová). Režie: P. Svojtka. Více: www.studiodva.cz

29.1. 19.30

Divadlo v Řeznické, Řeznická 17, Praha 1

Mark St. Germain: Relativita

Autor staví svůj příběh na dramatické spekulaci a fiktivním setkání Alberta Einsteina a jeho dospělé dcery Lieserl. Einsteinovi se skutečně předtím, než se oženil se svou první ženou Milevou, v roce 1902 narodila dcera, která ale už v roce 1904 záhadně zmizela. Režie: Miroslav Táborský. Další termín: 17. 2. Více: www.reznicka.cz

BRNO

13.12. 2024–29.6. 2025

Muzeum Brněnska, Vila Löw-Beer,
Drobného 297

Humor bez legrace

Nová výstava ve Vile Löw-Beer v Brně se zaměřuje na vizuální projevy antisemitismu v socialistických karikaturách. Kromě historických karikatur ukáže i současné snímky kolující na sociálních sítích. Demonstruje tak, že stereotypy a předsudky vůči Židům jsou v našem veřejném prostoru stále přítomné. Více: www.vilalowbeer.cz

3.1. 18.00

Malý Mehrin, Vídeňská 14

Oči otevřeny, ruce připraveny.

Světý Arnošta Beneše (1900 Třebíč – 1943 Auschwitz)

Vernisáž výstavy, která připomíná příběh trebičského rodáka Arnošta Beneše, člověka nadaného mnoha talenty – Arnošt Beneš byl fotograf, malíř, filmař, stolař, řezbář, sběratel, profesí účetní a obchodní zástupce firmy Grünberger. Vstupné dobrovolné. Více: www.malymehrin.cz

4.1. 19.00

Národní divadlo Brno – Divadlo Reduta,
Zelný trh 313

Sivan Ben Yishai – Like Lovers Do (Paměti Medúzy)

Medúza byla v řeckém mýtu potrestaná za znásilnění, jehož se na ní dopustil bůh Poseidon. V posledních letech slouží mýtus umělcům po celém světě jako látka, skrze niž se dá hovořit o sexualizovaném násilí a násilí v partnerských vztazích, a stejně se

motivů Medúzy chápe i dramatička německojazyčného prostoru a izraelských kořenů Sivan Ben Yishai. Režie: Aminata Keita. Další termíny: 15. 2., 19. 3. Více: www.ndbrno.cz

7.1. 19.30

ŽOB/ŠTETL – Divadlo Husa na provázku, Zelný trh 9

Noir Haas

Definitivní odloučení talentovaných brněnských bratrů způsobila druhá světová válka. Skladatel Pavel byl zavražděn v Osvětimi, kde vznikl tíživý epilog jeho hudebního díla. Herec Hugo emigroval a válku přežil. Ačkoli je známější jméno Huga, kromě rozmanitého hudebního díla zahrnujícího orchestrální a komorní skladby i scénickou a filmovou hudbu představuje osud Pavla Haase pozoruhodný životní příběh. Další termín: 8. 1. Více: www.stetl.cz

12.1. 16.00

ŽOB/ŠTETL – Vila Löw-Beer, Drobného 22

Antisemitismus a humor bez legrace

Přednáška Štěpána Menaše Klimenta, rabína Židovské obce Brno, se uskuteční v prostorách výstavy Humor bez legrace zaměřené na antisemitské karikatury publikované v československém i sovětském tisku mezi lety 1948 a 1989 v kontextu se současnou situací na sociálních sítích. Více: www.stetl.cz

17.1. 19.00

Národní divadlo Brno – Divadlo Reduta, Zelný trh 313

Yael Ronen, Dimitrij Schaad – R/Evoluce

Režisérka a dramatička izraelského původu Yael Ronen vytvořila originální žánr dystopického kabaretu, v němž nás uvádí do blízké budoucnosti a velmi vtipnou i provokativní formou nás upozorňuje na možné důsledky neuváženého technologického pokroku. Jako nejdůležitější zdroj inspirace jí posloužila kniha 21 lekcí pro 21. století izraelského historika a filozofa Yuvala Noaha Harariho. Režie: L. Brutovský. Další termíny: 17. 2. a 21. 3. Více: www.ndbrno.cz

20.1. 18.00

Malý Mehrin, Vídeňská 14

Příjmení Židů jako stopa jejich života a kultury

Emeritní profesor Masarykovy univerzity prof. Rudolf Šrámek ve své přednášce představí syntézu svých bádání na brněnském židovském hřbitově. Od obecného úvodu o původu příjmení se posluchači dostanou s přednášejícím ke specifičnosti příjmení u Židů a dozvědí se o zvláštěnostech těchto příjmení, která jsou vlastně stopou jejich životů a kultury. Vstupné dobrovolné. Více: www.malymehrin.cz

26.1. 17.00

Národní divadlo Brno – Mahenovo divadlo, Malinovského nám. 1

Alena Mornštajnová – Hana

Dramatický a napínavý bestseller Aleny Mornštajnové na jevišti! Uhrančivé osudy tři

žen a jednoho století se odehrávají v působivé scénografii s kompletním činoherním souborem a s uchvacujícím hereckým výkonem hlavní představitelky. Režie: M. Glaser. Další termíny: 16. 2. a 27. 3. Více: www.ndbrno.cz

27.1. 17.00

ŽOB/ŠTETL – Arnoldova vila, Drobného 26

Srdce je oheň

Přednáška Františka Tichého, zakladatele Gymnázia Přírodní škola a iniciativy Tereziánská štafeta a držitele ocenění Magnesia Litera za knihu Transport za věčnost o situaci internovaných dětí v tereziánském ghettu a o tamní dětské publikační tvorbě. Zároveň bude vyhlášena soutěž pro žáky a studenty základních, středních a základních uměleckých škol inspirovaná časopisy, které v Terezíně vznikly. Více: www.stetl.cz

27.1. 18.30

ŽOB/ŠTETL – Arnoldova vila, Drobného 26

Mikro-teatro: Ilse

Hanuš Weber byl v osmi letech poslán v rámci záchranné akce do Švédska. Žil zde daleko od domova, rodiny, od všeho, co přinesla druhá světová válka. Netušil, co se ve skutečnosti děje s jeho rodiči a bratrem Tomíkem. Jediným zdrojem kontaktu mu byly dopisy s maminkou. Inscenace poskládaná ze střípků korespondence a básní Ilse Weberové ohledává niterné pochody člověka, který něco důležitého musel opustit. Scénář a režie: Gabriela Ženatá. Více: www.stetl.cz

OPAVA

9.1. 19.00

Slezské divadlo Opava, Horní náměstí 13

Šumář na střeše

Dojemný americký muzikál se svérázným humorem plný emotivní hudby, který přináší poselství naděje, odvahy a odhodlání překonat překážky a hledat štěstí i v nejtemnějších časech. Režie: D. Hlubková. Další termíny: 11. 1., 17. 1., 22. 1., 4. 2. Více: www.divadlo-opava.cz

OSTRAVA

11.1. 18.30

Divadlo Petra Bezruče, 28. října 120

Franz Kafka – Proces

Dramatizace slavného románu Franze Kafky. Absurdní příběh o manipulaci, lidské úzkosti a o touze po životě. Proces z německého originálu nově zdramatizoval pro Divadlo Petra Bezruče jeho umělecký šéf Jan Holec, který je současně i režisérem inscenace. Více: www.bezrucici.cz

24.1. 18.30

Národní divadlo moravskoslezské,

Smetanovo nám. 3104, 701 04

Pavel Haas: Šarlatán

Opera o sedmi obrazech z roku 1937. Libreto volně inspirované historickým románem Josepha Wincklera Doctor Eisenbart z roku 1928

napsal Pavel Haas, starší bratr slavného herce Huga Haase a jeden z nejperspektivnějších studentů Leoše Janáčka. Inscenace je nastudována v rámci dramaturgické řady Opery tereziánských skladatelů. Hudební nastudování: Jakub Klecker. Režie: Ondřej Havelka. Další termíny: 28. 1., 4. 2. Více: www.ndm.cz

PLZEŇ

5.1. 16.00

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3

Mgr. Michael Nosek, Th.D.: Učení rabiho Jehudy HaLevi Ašlaga aneb kabala pro každého

Mgr. Michael Nosek, Th.D., představí kabalistu rabi Jehudu Leib HaLevi Ašlaga (1884–1954), významnou osobnost židovské mystiky. Více: www.zoplzen.cz

12.1. 16.00

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3

Hilchot šabat

Přednáška rabína Davida Petera o významu a zvycích šabatu. Více: www.zoplzen.cz

19.1. 16.00

Židovská obec v Plzni – Rabínský dům, Palackého 442/3

Meziválečná jidiš kultura

Přednáška Mgr. Karoliny Kašeové o historii jazyka jidiš, ve které se zaměří zejména na emblematické prvky moderní jidiš kultury. Posluchači se mohou těšit na ukázky meziválečných textů, revolučních písní, avantgardního tisku, nebudou chybět ani ukázky z renomovaných jidiš filmů. Více: www.zoplzen.cz

26.1. 17.00

Židovská obec v Plzni – Stará synagoga, Smetanovy sady 80/5

Pietní shromáždění u příležitosti

83. výročí plzeňských transportů

Více: www.zoplzen.cz

TEREZÍN

12.12.–28.2.2025

Památník Terezín, Předsálí kina Muzea ghetta

Markéta Vyleťalová-Chludová – Záhyby lidské duše

Výtvarná výstava – výběr z posledních obrazů a kreseb. Více: www.pamatnik-terezin.cz

Malý výbor z básní Meira Wieseltiera IV

Když v roce 2023 zemřel ve věku 82 let slavný izraelský básník **Meir Wieseltier**, označily ho noviny Times of Israel jako „jednu z vůdčích osobností hebrejské poezie“. Během své plodné kariéry vydal dvacet lyrických sbírek a zasloužil se také o překlady mnoha anglických, francouzských a ruských děl do hebrejštiny.

Studenti Lauderových škol Lída Dočekalová, Julie Gaydečková, Filip Mészáros, Marta Šišková a Hana Šmídová si vloni pod vedením Pierra Pe'er Friedmanna vybrali čtyři jeho básně a v rámci semináře hebrejské poezie je přeložili. V předchozích číslech jsme otiskli **Tuto noc čteme básně, ale svět není, Počasí a Malý Jehošua šel do školky**. Na závěr jsme si pro vás schovali jejich překlad hravé básně **Slavné papriky paní Almozlinové**.

Slavné papriky paní Almozlinové

Smrt chytila paní Almozlinovou pod krkem.

Bylo to od ní nehezké.

Bylo to od ní velmi neslušné.

Paní Almozlinová se v rukou té mrchy zachvěla.

Plněné papriky prskaly na plotně, úžasná vůně vyplnila celou kuchyň.

Pan Applestein ji ucítil na schodišti a zazáviděl panu Almozlinovi.

Pan Almozlino se podíval na hodinky a v duchu se pousmál.

Rut Almozlinová, vdaná za Jorama Sakeda, zaparkovala auto.

Paní Almozlinová se pokusila chytit stolu, ale neuspěla.

Saul Almozlino vyšel z důstojnické jídelny a za chůze mluvil na seržantku Drori.

Paní Almozlinová shodila všechno hrdost.

Paní Almozlinová spadla jako pádlo.

Druhý den řekl pan Applestein paní Kohenové:
Štěstí, že celý dům neshořel.

Překlad: Lída Dočekalová, Filip Mészáros a Marta Šišková

maskil

MINISTERSTVO
KULTURY

VĚSTNÍK MASKIL – registrace MK ČR č. E 14877.
Vydává židovská kongregace Bejt Simcha,
přidružený člen Federace židovských obcí v ČR,
Maiselova 18, 110 00 Praha 1,
IČO: 61385735.

Maskil vychází měsíčně za laskavé podpory
Ministerstva kultury ČR,
Federace židovských obcí v ČR,
Nadačního fondu obětím holocaustu (NFOH).

Podpořte časopis MASKIL!

Číslo účtu: 86-8959560207/0100
Variabilní symbol: 03

ŠÉFREDAKTORKA: Radka Lím Labendz
REDAKCE: Michal Spevák, Lubor Falteisek,
Anna Marie Vančurová.
REDAKČNÍ RADA: Jan Fingerland, Fedor Gál,
Tomáš Novotný, Pavlína Šulcová, Martin Šmok,
Pavel Vrátný
KOREKTURY: Luděk Skok, Radka Klimičková.
GRAFICKÁ ÚPRAVA A SAZBA: Studio Designiq.
TISK: GRAFOTECHNA PLUS, s. r. o.
ISSN: 2570-6373
E-MAIL: redakce@maskil.cz
Uzávěrka tohoto čísla 15. 12. 2024.